HISTORI

E

BIATESE VIETERE

DREJ

H. KH. KHARALAMBIT

„Mirë ka mos u ki zili qëvzari liq, as mos
„dovrosje te jes hasko ne ate.

(Leprehti i Solomonit)

BUKUREST
NGA ETYPESKRONE TE SOQERISE „DITURIA"
STRADA TURTURELELOR No. 14.
1899

BKSH

ISTORI

și

BIATESE VIETERE

BKSH

BUKUREST
NDR OTYHBOKROHR TE COQERISE „DITURIA"
STRADA TURTURELELOR No. 14.
1899

BKSH

I. Krijesa e botese i,

Herendia krijoi botene prej farrzese. Vetem me ane te fjalese ti beri qiellin' dhe dhene, mbimerate dhe lisat, dielline, henene, dhe yjte, pieqzte. epesate, bagetine, kafshete te pilla. Dhe nde fqut beri qenine pas te ngaitunit dhe pas te sembeÿrrit ti. Dhe i fryri ati, fryme pejtje, domdlene, spirt te pavdekme, dhe e emeroj ate Adam. Ho mqenesqe pa Herendia se nuk' eshte mire te mbetet qenia vetem, i ndergoi ati pume, dhe mori qe nga brinet'e ati dhe beri grnaan'e pare, te cilene e klonjti Eve, dhe ja ba Adamit nok dhe ndihmes. Dhe Herendia i bekoi, nta dyke dhene: Ctohi e shumohi, e mbushni dhene. dhe underoni ate, dhe zoteroni mbi peqst e detit dhe mbi epevet e qiellit, dhe mbi etzset, dhe mbi ç'do pe te pake qe levis mbi det. Dhe pa Herendia pille sa beri, dhe na tek lsine fort te mira. Ha si mbaroj puset' e ti, Herendia sprejt te statene dite, te cilene per andaj e bekoj dhe e seqtcroj ate.

2. Parajsja. II.

Perendia vuri Adamne dhe Evene nde qe kopsat te bukure, qe quhqje Parajsje, te cilise e kiste mbledhe Perendia, qe t' a punonin' e ta ruanin. Dhe Perendia ndha atyre: Te gjtha mbimerate dhe drucete te kopsitit jane nde puetet tuaj dhe muntni te hani lirisht; po prej drurit te qohurit se mirese e se keqese mos hani nga ay; sepse ate dite qe te hani nga ay dote vdisni. Ho Adami dhe Eva, nuke ruajtne porosin' e Perendise, po hengene nga pemt' e ndaluare. Atehere Perendia i mahekoi dhe i perzuni nga Parajsja e i deboi, dhe uvu qe Kherubim me shpate flake qe te ruante.

3. Kaini ebe Aveli. III.

Adami dhe Eva lindne nume femije, dermesh te çilevet dy bij, Kaine dhe Aveline. Kaini ube bulk, dhe Aveli bari. Ne dite te dy vehzerit i prune furate Zotit. Ho furnita e Avelit i pelqeu Perendise, po nuk dhe e Kainit. Sepse Aveli ja pru furatene me gjithe zemere. Her andaj Kaini si uzemerua, i tha te vehait Avelit: Le te veme jaste nde fuset; atje pru mal kunder ati dhe e vrau. Zoti e pyeti Kaine dyke ftene, ku este yt veha Aveli? Nuk'e di u pergeq Kaini. Sos une jam pusjtes'i tim vehaj? Ho Zoti i tha ati: Ç' bere? Tuku i t' yt vehaj, bertet tok une prej ftyt. Imalekuare te jete fytyra, te cilene, e pletovc me gakn' e t' yt vehaj, t' a punoe dhe fare a

pɛme te mos te apɛ. Dykɛ penkaaɛ sẽɛ dykɛ drrẽure te hiqse andɛj ɛ ketɛj mbi faqe te ẽɛut. Ẽẽ Kaini ikɛ prɛj faqɛse Hɛrendise, sẽɛ vatë ndeqi nɛ gjẽ stepinuet' eti nde fɛati Naiẽ nga lindja ɛ Harujsere Eẽenlt.

Aẽami bɛri sẽɛ tjetɛre bir, rẽɛ ɛ qusjti Siẽ, ndermɛst te cilite nenoroɛene Maẽusaẽa pɔtjɛgati sẽɛ Aamekhu i st' i Noɛse.

4. ∫ɛrmbytɛja. ⅈⅈⅈ.

Hɛrezit po samonɛsin per dit, po nɛ gjẽ ata otonesin sẽɛ te keqiat' ɛ qɛrezive mbi ẽat. Hɛr andɛj Hɛrendia ngɛpati (apoẽasisi) te vdirɛe ɛ te barqe gindjen ɛ qɛrezive nɛ anen' ɛ permbytɛjɛse. Vetɛme Noɛja iste qɛri i drejte sẽɛ mirɛderoɛes. Hɛrndeẽru pra ate Hɛrendia sẽɛ i ẽa te beqe qe arke te maẽs sẽɛ te gatitɛroqe uskimn' ɛ nevojsime sẽɛ te hyqe nde ate, nɛ gruan' ɛ ti, nɛ te trɛ te bijt' ɛ ti, sẽɛ nɛ te tri grat' ɛ tɛbijvet ti, sẽɛ te mape ẽe nga qɛpar nga te gjẽa kafsete. Eẽe Noɛja i mbaroj te gjẽa sa i kis ẽene ati Hɛrendia. Atehɛrɛ u hapne burimet ɛ avyssɛe. sẽɛ postɛdrẽiet' ɛ qiẽit, sẽɛ binte ai pa pusim dyzet dit ɛ dyzet net. Ujerɛte u larteusune pɛsemi sẽɛte kut permbi me te lartat ɛ malevet. Eẽɛ u mbytue' sẽɛ qɛrezit' sẽɛ kafsete, vetɛme Noɛja mbet nɛ sa ie nde arket, ɛ cila lendrontɛ mbi qjevat. Has ketyre njete zuri te pakesonej, sẽɛ te statembeẽjetese dite te statite mnaj arka qendrej nde mali Ararat. Has dyzet dit dergoj korbine, i cili ẽuturoj andɛj ɛ ketɛj, sẽɛ nuk' ukeẽyr me prape.

Hactaj dergoi paÀumbine, i eili, si s' geti veot te qendroqe, ukdyr nde arket. Has etate dit, dergoj perseri palumbine. i eili ukdyr perseri ndaje mbreta, dyke sjzÀe nde qept te ti flete uÀri. Has te tjera etate dit dergoj jaste perseri palumbine, i eili s' ukedyr me Atehzrr Noeja si u vertetua se uÀa Àeu, doÀi jaste nga arka me stepigindejen' e ti, ede me te giÀa kafsete zile i pruri flerore (kurban), Zotit Herendise qe e spetoj. Herendia priti kurbane, eÀr e vertetoj se nuke dote barqe me me ane te pernbytejese gindejene e qerezise. Bekoj Àe Noene, zile beri Àiate me ate, zÀa vuri ylverine nde ret per seqe te Àixtese qe beri me ate. Bekoj zile te trr te bijt' e ti, Simin, Hamne e Jafefline eÀr uÀa atyre: ustofsi, e nesmofsi. eÀr mbnani Àeue, eÀa urderoc-si Àe e zoteroni ate.

5. Pyrgu i Vavelit. v. 11.

Has permbytejese nga Hndesit' e Noese u sunn ane enne dyke folure te gÀde qe eÀr ate puhe. Si erÀe nde fuset te Àeut Seunaharit, prane hnait Efratit, ngapatme para se te perndahesin, te ndertonine atje qytet zile pyrg sume te larte, te eil.t naja te harinte ger nde qitÀ. Ilo Herendia dyke dasure te mandoqe te perdukejene e tyre, u perzjeu puhene eÀr nuke kupetenise me qeri jatrine. Me kete menyre pun' e atyre mbet gyesmmbarsare, eÀr per andaj u quajt Vavel, domellene (te perzjrre). Atehzrr qrrezit uadane nde Àauze e nde kombe, eÀa uperhapne mbi tere Àrne. EÀr ngalindesit' e Si-

mit ndenue nde Asi; ngaliudesit' e Hamit nde Afrike, elle ngaliudesit' e Iafetit nde Evrope.

6. Avraami Sodomat e Gomorat. III.

Herezite si sperhapse haruane Herendine e vertete, elle allronine dielline, henenue, yjte, elle nto mbinerste, elle kafeete. Herendia des te zgelle ne Aaus, i cili te ruante fene e vertete, elle prej te elite kie per te dale Cpetimtar' i botese. Qe ne neri i drejte, ile mirederenes, i cili quhej Avraam ile rinte nde Khapar te Mesopotamise. Elle Zoti i da Avraamit: Dil nga deu yt, elle nga gindotarete tent, elle nga stepia e t' yt-et, nde cap nde ate ile qe te kam per te deftyere, elle dote ben ty Ate te koubit madl, elle dote bekon ty, elle dote madheron emerine tent. Elle gille farat' e ilent dote bekonine nbe ty. Avraami degoj fjalen' e Herendise elle iku prej memelleze ti, me gruan e ti Sarene, me te nipn' e ti Aotne, te birin' e te vellajt, elle ecrbetonet' e ti, elle kopet' e ti, elle erdi e ndenj nde Khannaan. Ilo pastaj gajti ne qarte nder mest barinet bagetivet Avraamit, elle nder mest barinet bagetivet Aotit, sepse qe te dy kishne eume bageti, e ge te gala, elle nuk' i nxinte vendi te pisine te dy baske. Elle Avraami i da Aotit: Te lutem le te mos jete qarte nder mest meje, elle nder mest teje, sepse jemi vellezere. Apo nuk' este gille ilen perpara teje? ndahu pra prej meje, nde vafs ti me te mengere, ane vete nbe te diadte, nde vafs ti me diadte ane vete nbe te mengere. Atehere Aoti vat e

ndeŋi ndo qytet te Soŏomra' e te Gomoresë. Avraami ndeni ndo ðe te Khamsanit. Barja pra ëŏë pa-nderimeja paravinin' aqe eume ndo ato qytete. sa zoti i prisi me kete menyre. Ne dit ja refyr Zoti Avraamit ndo list te Mamvrise atje ku pinte e bente vapene ëŏë i ða: Me te vertete dote kðenum te ti posi mbe kete kohe te vitit; ëŏë Sapa grunja jotr tek dote kete bir, me qeneqe Sapa grunŏa e Avraamit iste sterpe ëŏë qe dy isine te skuare ne verror. Ilevsori i ða Zoti Avraamit: klilmn e Soŏomavet ëŏë e Gomoravet eeumus, ëŏë mekat' i atyre fort i mall; dote xbrcs pra ëŏë dote eoh, ndo punuane te tere pas klilmese qe vjen tek me: ndo mos po ta dl; ëŏë Zoti iku, pas si pusoi dyke ŏole me Avraamne. Dy engej erde ndo Soŏomat mbremavet, ëŏë Aoti po pinte perane portese Soŏomavëti ëŏë, posa i pa, nagrit, e u doŏi perpara ëŏë ngi vetejru' e ti gër per ăe, e ða: Zoforiq! Kŏohi ndo stepi te serbetorit tuaj ëŏë skoemi natene ketu; ëŏë pas eume te juteeas ukŏyrue ëŏë hyne ndo stepi t' ati. Ilo qerezit' e Soŏomavet, qerŏeÂuane stepine, te riq e plcq, dyke kerkuare te dy qerezit e huaj, pasandaj engejt u varbuane syte atyre, qe te mos mundine te genine deren' e stepise Aotit. Ëŏë qerezit' (sepse Aoti, te dy engejt i pandrehu uŏetare), i ðane Aotit: nxipi jaste keti vendi gjŏe qerezit tent, sepse kete vent dota prisime. Ëŏë ndaj te xbarŏeÂyere Engejte nputue Aotine. Ellr ay pasi menoj, qerezite pokue per dore ate, ëŏë grun' e ati, ëŏë dy te bljat' e ati ëŏë i nxuape jaste qytetit. Atehere engeÂ'i Zotit ða: Cpeto poltjene tende: mos vestro prapa tzje, se mos pi ndeper pië' ate vent. Atehere Zoti

lesoj si sqyteri e ziarmi prej qiellit mbi Sodomat e mbi Gomorat, edhe prisi keto qytete edhe gjith' ato vende perqark, edhe gjithe vendesit e qytetevet edhe mbimast' e dheut. Edhe ay vendi ku kane qene keto qytete eshte tani Det' i vdekure. I'sr sot e kete dite ay vent, me ate te pare te semtusre, na ben te dime, se si nxandon Hezendis mekataret' e fajetoreve. Po e soqtja e Aotit vuri re prapa, edhe ube Gryke Krype. Edhe Sapa lindi djale nde pleqeri, si kundre pat dene Zoti; edhe Avraami ja klisajti emerine te birit, qe kle me Sapene Isaak. Edhe çuai upit, edhe nevoi: edhe Abraami beri qe gosti te madhe ate dite qe nevoi Isaaku.

7. Kurban' i Avraa[illegible].11.

Hezendis dyke dheure te provoqe besen' e Avraamit i tha: Mep veteme-lindurine e te dheurin t' et bir Isaakne, edhe shko ate ndo ate mal, qe dote te tregoq une edhe bone kurban per mua. Edhe Avraami u-sgelt me mote, edhe mopi me vete dy serbetore edhe Isaakne birin' e ti. Hoe tri dit bariu ndo funt te malit, ngjrkoj Isaakne me drut' e kurbanit, edhe sy moni zhape edhe shkene. Mb' udhe Isaaku i tha t' Atit-ti: Ata im, ja ziari edhe drute; po ku eshte dashi, te cilene dota derime? Po Avraami u perpoq. Hezendis, biri im, dote çakestisqe per ate. Erite pra e hapine mbe ate vent qe u pat dene Hezend'a, edhe Avraami kllasi dheperr, mbi te cilene shtrovosi drute; pasi i lidhi kenbet' e ke duart' e Isaakut edhe e vuri mbi derorat siper druvet. Hasandaj ndrjiti doren' e

ti, edhe mopi ûikene, qe te ðerte te birine. Ho eqeà' i Zotit i ðuel nga qiellì e i ða: Avraam! mos vere dore mbi djaline edhe mos e vdis ate. Hoha tahi se i trembes Hirendise. sepse ns te dasurine birine teut nuke pikeâove per mua. Avraami, si nkâye pa atje afere qe daa, te esline si mopi e beri furbon nde veut te birit ti. Atehere Zoti vertetoj se pist Avraamne. se dote sumoqe gjindejene e ti, posi yjet' e qiellit, edhe posi perene e detit, edhe qe, nga gjindej' e ti dote bekoncne gjithe kombet' e djent.

8. Martesa e Isaakut. IIII.

Haa vdekjese Sipese, Avraami plot dit, deseroi te gzqe nuse per Isaakne. Oiri pra besetarine serbetaarin' e ti Eliezerin' edhe i da te vrjt ndo Meniedefi' te ti, Mesopotami, te kerkoqe nga farefisnit' e ti nuse per Isaakne. Cerbetori si mopi ilgeto kamiâa edhe seme darove vare nde Mesopotami. nde qytet te Nahorit te veâait Avraamit. I'uqezoj kamiâat' e ti afere pusit, i cili isht jaste qytetit, edhe u fal Zotit dyke ðene: O Zot! Herendia i Avraamit tim Zot, te lutem epme qe te qeâuare te mire sot edhe perdeâz Avraamne t'im zot; ja une tek po pi afere burimlte ujit, edhe te bijat' e qerezet qytetit vinjene te mpusqune uje; edhe ass; vajzese qe t' i ðem, te lutem xhirit atembene tentr qe te pi uje, edhe ajo te dote, pi edhe dot' u ap uje edhe kamiâavet tua, ajo leto jet' ajo qe ke bere gjuti per serbeterine tent Isaakne. Mrzi da keto, edhe ja tek erili Reveka e bija e Vasiulit, te birit Nahorit, vajze e çkel'qyrre nga

bukuria, edhe plot hire. Si mbasi stembene e saj, serbetori i ëa: Te lutem sp-me te pi pakeze uje nga stemba jotr. Edhe Reveka i ëa ati te pije plej edhe kamilàt e ati. Edhe ay mopi ne pale veshe t'arta edhe dy peshdoreza (bylyzyke) t' arta edhe i a ika nsaj edhe e pyeti e kujt bije este, edhe ndo ka vent ne stepi te tet per te ndenjure; edhe ajo u përgjeq: Jam e bij' e Vasfuilit te birit Nahorit. Nde stepi teme kemi vent qe te pis, edhe nekim mjaft. Si degoj keto serbetori, uaj kryete edhe lavduroj emerin' e zotit, edhe Reveka vrapoj nde stepin' e saj, edhe tregoj te beràte. Aavani, i vellaj i Revekese perqehures vrapoj per te priture Elzazarine serbetore, te cilit i ëa: Hyre, i bekuar' i Zotit perse pi jashte? edhe ay hyri nde stepit, edhe shkarkoj kamilete, edhe i vune perpara a ti trapezene te hante. Ilo ay ëa, nuke dote hapara se t' u ëem, perse kam nrëtyre. Edhe u tregoj qëllimne e te arrunit ti. Lindesit' e Revekese u-përgjegjne dyke ëene: Kejo pune doli prej Zotit, sa nuve s' mojme te kundrezojme, Na Revëka; mepe ate per grua te Isaakut zotit tonit. Te nesermene, shkoj perqehures Elzazari, nde Khanaan me Revekene, ße serbetoret'e saj. Kur u tronesine nde Khannan. Isaaku i pa se lirgu edhe erdli e i priti ata, edhe si e mopi Revekene e pruri nde tende te Sipese s' emese ti. edhe ube grusja e ati edhe e dasi ate; edhe Isaaku ungusëlna per t'emen' e ti.

9. JAKOVI EBE JSAFI. IIIII.

Avrasmi kie vdekure me nde verse 175 vjets; edhe Reveka lindi dy bij bipake, nga te cilete i pari

u emerua Isaf, pa i dyti Iakov. Isafi iste i lestuar, s qime-dendur edhe pshtuar i mire edhe skonte koheëe zakonerisht ndo per ara; Iakovi iste i bute edhe ronte afere e' emese. Isaaku dasnronte Isafne, po Rrvrka donte me fort Iakovne. He dit Iakovi peλëronte grose, po kur Isafi si erdi nga fusa i lodhure e i uretuar i dha Iakovit. Te lutem, spime nga kjo peλe se uretoq, pa Iakovi u pergeç, dote sp, ndo me sita paralindjene t' endr: Te betonem se t' u jap, dha Isaf. Edhe keshtu Iakovi mopi parmlindjet' e Isafit per pa keze buke e peλe djeri. Isaaku si umblak, u verbua: grisi pra qe dit Isafne e i tha: Oih, biri im, se u plaka edhe nuk' e di dites' e vdekjese s'ime. Çap te gjuse edhe peλexo-me peλera, shkundre dua me edhe bjerme te ha edhe te te bekoj para se te vdes. Rrvrka e dejoj kete; edhe mopi dy kefta, e beri peλe te shesme, si ç'i donte Isaaku, mopi edhe robat' e Isafit, vesi me to Iakovne, edhe mbuloj deart' edhe sverkun' e ti me lekurat e keshavet, edhe e dergoj ti prurje t' ze peλerste, te eilste sjo kiste gatituse. Atehere Iakovi erdi, e i tha: Ate¨ im! Isaaku upergeq, cili je ti biri im? Iakovi i tha: Une jam yt bir i pari; bera shkundre me dr, ngrua pra, pi e haj prej gahut t'im qe te me bekoqe spirti yt. Isaaku e pyeti si shkove kaqe shpejt, pa si e preku ate tha: Zoti eshte zoti i Iakovit, dunete pra, duart' e Isafit. Ha si hengri bekoj Iakovine, si mopi uren' e robavet ati edhe tha: Ns era e tim biri posi ere fushe qe e ka bekuar Zoti. Herendis pra te dheste nga vesa e qiellit, edhe nga te majmit' e dheut edhe plot grur' e vere; te serbefsine pinduje, e t'ufalçine kombet: qofsh zot mbi vellezerit' e tu, edhe bijt' e t' at emr t'ufalçine; qofte i

maλekuar ay qe te te maλekoqe ty, εiε qofte i bekuar' ay qe te bekoqe ty... Has puk hariu εiε Isafi εiε kerkoj bekimn' e tzt. Ha si mesoi se Iakovi e mopi me te nme bekimne, nzemerua, εiε dyke kjare i lutej tzt te bekontε ie ate. Isaaku pra si nperperua bekoj εiε Isafne dyke δene, se dot' i serbeqe te veλait, po qe qe dite dote lironet.

10. Te ikurit' te Iakovit. F.

Isafi pra merzitte Iakovne εiε iete vene per vraseje, pas vdekjese t'et. Kete si mesuane Isaaku εiε Reveka, keeiλuane Iakovne te ikeqe fezurazi nde Mesopotami, εiε te mape per grua qe nga te biat'e Λavanit te veλait se Revekese. Iakovi iku. Natene hariu nde qe vent, ku ie fjeti, dyke pature nde nekryrje qe gur. Ndeke flinte u enderit, εiε pa qe pale ekaλe te pata qe hapinine nga δeu per nde qiελ, εiε Enjejt' e Herendise dyke hipur' e dyke sbriture mb' ato; pa Herendia dyke ndequre last mbato, i δa ati: Une jam Zoti Herendia i Avranit t'yt et, εiε Herendia i Isaakut. Bene qe fε, dote ap ty εiε ngalindesevet tu. Me anene tendε, εiε me anen' e gindejese sate dote bekonene giδe komset'e δent. Iakovi hariu nde Mesopotami nde Λavani, i εili pinte nde Khapan. Ha Λavani kie dy bija, me te maδme Lihe, e εila iqte nga ayte, pa me sreza Rakhile, e çila iete esme e bukure. Iakovi kerkoj Rakhilene per grua, dyke serbyere per ate nde kope te Λavanit state vjet; po pas state vjet Λavani i δa

ati Lihene, perandaj Iakovi u ngut te nerbeqe te tjera state vjet qe te mape Rakhilene.

11. Te kqyerit'e Jakovit. Fq.

Si umbarnane katerembedjete vjet qe pat nerbyere, Iakovi ndeqi edhe pasto vjet te tjera beske me Aavane. Edhe Herendia e bekoj, kaqe sa ube fort i begat, me nerbetor'e me nerbetore, e me kamila, e gomare, e me lope edhe den. Her pune te gese qe ju stua, Aavani e emironte te denderise. Edhe Iakovi atehere ungrit, edhe iku beske me te dy te nqezt' e ti me gidhe qripen'e kafsevet, e bagetine, edhe me gidhe gen' e ti. Dykz kdyene pra gendaje qe prenge, dykz trembure, nga zemerimi, e nga merzitja e te vedzait Isaũt. Po Herendia fuqosi Iakovne, si nqfaq ati nde pune. Ha dykz dasure Iakovi te prenoqe Isaĩne, i paradergoj darove te begata; po Isaĩ nuk' i priti; kur nafrua pra Iakovi, eriti Isaĩ per te primare, edhe e pustoj, edhe e poku per qafe, e puĩi edhe klau.

12. Josifi. Fq.

Iakovi pat dymbedjete djem. Emerat' e atyreve isine: Ruvim, Simeon, Levi, Iuda, Isukhar, Zavuĝon, Dan, Neftalim, Gaĩ, Asir, Iosif edhe Vmiamin. Ha Iakovi dasurone me teper nga te gidhe Iosifne, te cilene edhe e viste me qe pobe te bukure. Kjo sterlevizi knudre Iosifit nakar' e te vedzervet ti. Ky

nakar natua ẽše me trpere, kur Iosifi u tregoj te veàzerve ti dy entera, te cilate paratregoune se ata dot' i falesëne doqe here. He dit te veàrzerit' e Iosifit kuλotnine ilent' e te stit tyre nde fase, ẽše Iakovi dergoj Iosifue qe te sinte te veàzerite. Ha keta si e pane se largu Iosifue dane: Ja po vjen endepari, le ta zeme tasi e ta vrasime. Ha le ti ẽmsi atit, se bise e zgeri e hengri. Mos e vrini, da Ruvimi; mos derdhni gakn' e ti nabase. Lereni nde qe prua nde mes te shkretetirese. Keto da dyke qeàuare pastaj ta shpetoste. Me te hasire Iosifi, te veàrzerite i svrsane pohen' e bukure ẽše e hoïe nde qe grope. Ho Iuda u da te veàzerat: Ç'dobi este nde vrafsim veàane tone ẽše te fshehme gakun' e ati? eni, ẽše le t'ua sosome Ismailitevet: ẽše late mos veme duarte tona nbi ate; sepse este veàaj yne ẽše nerva jone. Ẽše ja tek po shkonine ca tregetare Ismailite nilese per nde Egypte. Atehere ata e nxuare nga grope, ẽše ua sitne Ismailitevet per qesat argende; ẽše te veàrzerit kristuane pohen' e Iosifit te Ismsone me gak kreï, e spune nde i ati dyke done: I'etme keste pohe, vaïe mos este e t'yt biri? Ata e qohu ẽše klidi. Este poh' e tim biri; bis' e zgeri' e paska ngrene Iosifne! Ẽše çori pohat' e ati, e umbuhs me ilas, ẽše po kjsntr vdekjen' e te dasurit birite ti, dyke done: Me pikλimn' e tim biri dote shkrsa nde vap.

13. Josifi nde Egyitte. Fiii.

Ismailitete tregetarete si vane nde Egypte, e sitne

Iosifne nde qe qeri kryeustetuar i mbretit Faraonit qe kluqja Hetefri. Hetefria daenroj Iosifne se iste i mençim eßz i drejte; eßz e vuri kujdestar te etepise ti. Ho e eoq' e Hetefriut iste e keqe, e cila ngutte Iosifne mbe fcÀiqeri, eßz meqemoqe Iosifi nuk' e dipomte, ajo epifi fjale te keqia per Iosifne tek i eoqi, i cili si i besoj fjalet' e se eoqese, e holli ate nde burk. Ho eßz ketu i miri Iosifi hoqi daeuriu' e kryebarkruaqesit, i cili e beri mbesikoqes i te tjereve te lißurve. Nde ate burk qene eßz kryeverestenesi eßz kryebukeberesi i Farnojt. Qe te dy keta pane endepa te cilate ja treguane Iosifit, eßz ay, kryeverestenesit i ßa, se pas dri tit Faraoni dot te vere nde pune tente, po te lutene te mos me haroe eßz mua. kryebuke-beresit i ßa, se pas te denit' e Iosifit, mbe te tretene dite Faraoni kur po kremtoronte diten' e te lindurit t', i ra nder ment per ata te dy qe i kiste vene ne burk, eßz u beri pas te denit Iosifit, po kryeverestenesi nuk' e kujtoj Iosifne, po e haroj, eßz keshtu ay beri eßz dy vjet te tjere nde burk.

14. Te lartuaret' e Josifit. Bibl.

Has dy vjet Faraoni pa endera. Te pa' ene, si kur hipenine nga lum' i Egyptese Nilit state lope te majme, pas atyre hipne te tjera state ekerdhake, e eume te semtuara te cilat hengepne te parate te statat te majmet. Te dytene perseri pa sikur mbine state kaÀiq te mire, pas atyre mbine te tjere state kaÀiq te hoj e te ßnte, te cilete perpine te mirete. Faraoj ndroß eße ßiri te pjde te diturit' e magista-

ret e Egyptese dhe enderezgdesit, po asnje smundi ti zgjidhte enderate. Atehere kryevaresetevesi kujtoj Iosifne, dhe i ka Faraojt, i dhi perqeheres e dhezi dhe e nxuare sprjt nga burgu dhe i vate perpara Faraonit, i dhi ja tregoj te dya enderate. Iosifi i sqidhi dyke dheme: Qe te dya enderate kane nje deftese. Te shatet kaliq te mire jane state vjet plot me drithera e liresi e esme; te shatat lope ekordake, dhe te shatet kaliat' e hej e te flate, defiqjme te state vjet te pastajme qe dote jete streqtesir' e madhe, dhe u-ri. Kesilloj pra Faraone te vere qe qeri te mesqme, e e zote, i dhi te perblidhe nde visar te teperit' e drithit e te stateve vjete te lirise, qe te ruhje, mer te state vjetzt' e urise. Te sgjithurit e enderese dhe kesilloja e mire nqe i pelqeu Faraonit, sa vuri Iosifne kujdestar nde kete punue. Dhe sy' axoni unazene nga dora e ti, dhe ja vuri Iosifi nde dore, dhe e veni me poba te bukura dhe i vari qe gerdan t' arte pe qafes' ati dhe e klpi nde qeret te ti te dytene, dhe me ane te leqiteset e tregoj ate Zot gjithe dent Egyptese.

15. Te arbrit' e te veazerve Josifit nde Egypte. Fil.

Skundre treguane endemt' e Faraojt kestu qeloj: erdhne pra te state vjetete e liresise, dhe Iosifi mbledhi drithe mjaft. Pas andaj erdhne dhe te state vjet' e dri. thestreqtjese, e te urise. Urda ishte e perpidhesme, po nde gjithe vendet' e Egyptese kishte drithe, te dhenne e shitte Iosifi si hapi visaret' e grunaret. Harën uria dhe nde Khanaan, atje ku rinte Iakovi. Pa si mesoj Iakovi

se eitete drîte nde Egypte, dergoj atje te bijte qe te bînine, mbajti vrteme me te vogeline Vmiamine. Te bijt' e Iakovit si erdhne nde Egypte, i dukûe perpara Iosifit, elle i ulne kryete per per dhe pos: qe Egyptasi te madh. Iosifi ndonese i qeshu ata, po nuk' eda te qohure, edhe u folli vraqeto, e u dha. Nga vini? edhe ata uperqeque: Nga dheu i Khanaanît per te blere drithe. Iosifi dha, ju isni perqofes kini ardhure per te vesternare etsqet'e vendit. Edhe ata i dane: Nuk, Zot. Gerbetoret e tu jemi dymbedhjete vellazen, te bijt' e qe qeriu nga Khanaani, me i vogeli mbet prane atit tone, edhe tjetri nuk' eshte. Ini perqofes, uperqeq Iosifi. Her pojtjen e Faraonit, nuke dote ikni se kotejmi, para se te vinje me i vogeli vellaj juaj. Dergoni qe nga ju, edhe lete bjere vellane tuaj, edhe ju te tjeret dote mbeti ketu te lidhure, gersa te dalene fjalete tuaja, ne doni te vertetene; po nde mos, me te vertete ini perqofes. Vellazerit si degunane te gjitha keto fjale dane qeri jatrit: Drejteriet pesojme pdhe keto? se utrequanme eume te nepere nde vellaj yne sepse pame strengimne e epertit ati, kur na lutej ndhe nuk' e deguam perandaj erdhi mbi ne ky strengim. Edhe Ruvimi uperqeq atyre, e u dha: A nuk' e dhashe jave atehere, mos i beni keq djalit? e nuke me deguate; perandaj na tek po kerkonete gaku i ati; te gjitha keto fjale i dane Evrnisht, se ata nuke dinine se Iosifi kuptonte; se e pandrhnine Egyptas. Ho Iosifi si i degej keto umalleugyre nsterveut edhe kjau. Ha si ukdyre urdheroj te lidhete Simeoni perpara syvet atyre e te vihete nde burk; edhe te tjerave uda lojenc te ndhenne; pa urdheroj te mbushnine daset' e tyre grure edhe te hodhat' e gjithe cili

tja vinte tezhururi nde ürst. U kthyne nde Khanaan, hapne ðasete, eðe kur gene te hoânte u habitne. Ani i tregnane Iakovit te berate, i cili kur depoj gjile keto pune npikânu fort eðe ðu: Iosifi nuk' este me, Simeoni este edhe bark, eðe Veniamîne doni te mu hjekeni? Nuk, mu bie nuke dote vdje me ju. Nder keto, drîdete umbarua, eðe Iakovi mgjat te dergoje nde Egypte me te tjereto bijt' e ti edhe Veniamino. Si harîne keta nde Egypte, uperparuane nde Iosifi, i cili i priti mîqerisht dyke pyetune: Este ecudose ata juaj, ay plaku qe me patte ðene? pa keta uperpeqne se pon edhe este mire. Has andaj i pyeti: Ky esto vedâj juaj me i vogeli qe me patte ðene? Edhe ða, Herendia te perndeðrefte djaði im! Ha kur e pa Veniamino, aqe amaðempyr, sa s'mundi me te mbante vetehene, po hyri nde qe tjatere dome te vete: ðhe kjau. Ani si lauryte i ðipi ata te drekme baske me ate; edhe urðeroj te vene buke; edhe vuri qe truvezo vet per ate edhe qe tjatere vet per te vedâzerit, pse zakonit ðenë atyre. Vedâzerit' qenditne fort, kur pane se i vu te pine nde truvezet gjithe si cilitne pas tjetrese veresne tyre, eðe Veniamînit i ða pjese pasemeze me te madhe nga te tjereto; kjo me seme i habiti ata; edhe bengor' e pine baske me ate, dyke gezuare.

16. Çfaqeja e Josifit nde te vedâzerit' e ti. Fill.

Kur ðrune te vedâzerit' e Iosifit te kthyesîne nde te otepi, urðeroj kujdestarin' e ti t'u mbusqe ðasete

me grure, edhe te vere perseri argendine gёlle eilit nde ёest. Ha nde ёas te Veniaminit te vere gёlle qeftine e verese te argenttine e ati. Te zzsermzne nde menjes ikne; po mezi kieize dhёe prej qatetit edhe kujdestari i ndoqi pas urdherit Iosifit edhe i zuri dyke ёene: Hse voёlte qeftin' e argjento te ёim Zoti? edhe ata ёane: perse ёet keto fjale zoti ya? nёe qofte qe doqe nga ne voёli qeftine, le te vritete gёlle ne le te benzmi serbetore Zotit tent; edhe ay u perjeqi lete jete sikundre ёoni. Edhe ata epejtuane, e ekzekuane edhe hapne ёasete pёllo kus ёfen'e ti. Zuri pra kujdestari te kerkonte nga ai' i mёlli e mbaruj nde i vogeli, edhe na tek ngent qeft' i argjente nde ёest te Veniaminit. Atehere vedhzzerite çuape poshat' e tyre nga pikёlimi, e u kthyese nde qytet. Iosifi i qetuj fort per kete pune, pa ata zdhimne ç' te flasine. Atehere fillёa za te ёase. Çe u ёemi Zotit teno? çi te ёasemze? a qys dote lajme vetehme? ja te jemi serbetoret' e Zotit tene, edhe neve edhe ay qe i ngent gotiri. Mos u befte, te beq une kete pune, ёa Iosifi: ati qetu qe i ngent qefti. ky dote mbetete serbetuar, edhe ja ekoni nde paqtim te ata jnaj. Atehere i ёa fillёa Iosifit; te lutem Zoti im te mbetem une serbetuar nde vent te Veniaminit, po ate lere te kthenete nde ati yne, sepse nde ukёatёalme neve vetheme pa Veniamine, ata yne dote vdhese nga pikёlimi. Iosifi s' mundi me te mbante vetehme. Urdheroj te dilnine jashte te gjithe sa qene atje, edhe plot lot nder sy klёiti dyke kjase, edhe u ёa te vedhzzerve: Une jam Iosifi; une jam vedhaj jnaj, te cilene e sitte; a pon me ime ate? Ilo te vedhzzerite s' muntnine ti perjigjeine, sepse u trumbulluane nga te paret' ate

nder ey. Tarp e frikë uperjzëne baskë më gezim ë më çudi, kaqë sa të gjëë ndëqnë si të ngrire. Iosifi perteriti fjalete dykë ilene. Afrohi, mos upikλoni se me sitte, sepse Perendia me dergoj ketu perpara jus që t' uruaq rojtjëne. Oprjtoni ë i tregoni këto tim' eti, zër sterlevizni ate të viqe këtu më gjëe ntepigjndejen' ë ti, sepse uria dote jetë zër pesë vjet të tjere. Hastaj ra mbe qafet të Vmiaminit ellz klau, ellz si pudi gjëe të vëλezerit' ë ti klau mbi atu. Iosifi pra i dergoj t' et qerë per nëone, zër të tjera ilurata të vejyera.

17. Jakovi ndë Egyptë. Fill.

Të vëλezerit' ë Iosifit ikne dykë sjellë iluratat' ë vejyera që u pat ilene Iosifi. Ho ellz Faraoj si mesoj ugezua ellz dergoj mjaft ilurata të vejyera zër qerë per të sjellë Iakovne. Ho sa ukllyene djemtë tëk i ati bertitne dykë ilene: Iosifi esta gaλe, ellz este i pare mbi gjëe ilen'ë Egypterise. Iakovit i upopit zemra sepse nuke i besonte. Ho si pa darovete ellz qerate besoj ellz ilu: O Zot, tjatere ge s' te kerkoj me, im bir Iosifi ellz pou; dote vete ta soh para se të vdes. Ellz perqeheres Iakovi vatë ndë Egypte baske më të bijtë, ellz më uderlindesë ë ti, gastelljet' ë gaste veta. Iosifi kishë dale per të priture t' ane; pa si ë pa ate julesua ndë puetimet' ë ti më let. Ha Iakovi i ila Iosifit: Tani le të vdes, sepse pou ellz të pase. Iosifi perpareq t' atne ndë Faraoj I ell i priti mlqesiet, ellz ulli të gjila të mirat' ë Egyptese ellz ile të vëqtë per të udejure.

18. Ydekeja e Jakovit ese e Josifit. Fjimi.

Iakovi pojti ndë Egypte statembedjete vjet. Ne kur u afrua dita e vdekjese ti, Iosifi i soši ati te dy te bijte Efraimse dhe Manasine qe t' i bekonte. Iakovi i bekoj ata, ani edhe Iosifine edhe gjithe te bijte gjithesilin' e bekoj vrç e vrç. I porcsiti te mbetune besetare ndë sfiurim te Herendise vertete, edhe i vertetoj se Herendia perseri dot' i spinte ndë fis te atereve tyre, domosdoshe, ne Khanaan. Ha si ha keto, vdiq ndë verse qe qint e dyzet e state vjet. Has vdekjese Iakovit, Iosifi edhe te vellezerite dhe paresia e Egyptese, e me qene e me kaleri, ngultne, mejtne. dhe e prune ndë fis te Khananit, edhe e varosne ndë vapt te atereve ti, si i kishte porositure ndaj Avraamit. Has ketyre u kthyene ndë Egypte. Te vellezerit e Iosifit kishine si frike u vdiq I ati. mos na spaguaje atyre per te keqene qe i patne bere. Ne Iosifi u ha atyre: Mos kini frike se fis pas-ketaj dot' ndaenroj se ç' uksim dhunue; pr poj Iosifi qeqint e fjete vjet; ndë kohe te vdekjese ndë te vellezerve. Une po vdes, po Herendia me te vertete dot' u spjere juve nga ky fis ndë'ate fis qe uperbetua aterevet tane. Edhe i vuri mbe be te vellezerite qe te spinine esterat e ti ndë Khanaan kur dote vinine atje. Edhe vjeter e Iosifit gjer kur vdiq isine qe qint e qezet, pa si vdiq e bashkosune edhe e vune ndë qe spke ndë Egypte.

19. Moisiu. Fjetuu.

Has vdekejtes Iosifit, edhe Faraonit qe iste nde ditet'e ati, Israilitet ustrau' e ushtrunane kaqe esme sa Faraoj i ri u kiste frikën. Herasdaj u vu Faraoni te ndaloqe shtarjene te Israilliteve, me angarira edhe pune esme te rendа. Ho an me esme i strengonine aqe me esme shtenesine. Sido qe vune permbi ata kujdestare te aspe e e te liq. Edhe mberreti i Egyptianevet u foli mamicavet Evrevet e dhe da, kur t' u merrni fosqate Evrevet, edhe te sihni mbe te lindurit, nde qofte maskuâ, vrahcaij po nde qofte femere lrte poqe. Ho mamicate patne frike Herendise, edhe nuke benine pas te thenit te mberretit, po i lanë me jâne meskujte. Hastaj mberreti (Faraoni) urdheroj Egyptianete te pembenne gjithe maskujte qe lindhine grat' e Evrevet, e t'i hidhnine nde lume te Egyptese qe quhete Nil. Ha qe grua prej fisit Levivet Israilite poâi qe djâle te bekure. Ajo e pachu ate tre muaj; edhe pasi s' mundi ta peshtë me esme, e vuri nde qe sporte te pisoure, qe te mos hynte nje brenda, te cilone si e mope e motr' e djalit e vuri breze lumit, edhe prite atje te sihte se qe dote boneje. Has pak e bij' e Farnojt sbriti nde lume te lajej; edhe kur pa sportene dyke lundrasre mbi njet, urdhecoj qe serbetore ta mspe; si e hapi sportene pa djalene brenda, qe po kjante. E pikâoj edhe ila: Dote jete me te vertet nga djemt' e Evrevet. Atehere e motr' e djalit u afrua, e i ila se bijese Faraonit. A do te vete te sjellë mendese qe grua Evrte qe te sisoqe djalene? edhe ajo i ila, ecej edhe vaseza vate, e

ðiri t' emen' e djalit. Eðe e bija e Faraonit i ða asaj: Mer kete djalo, eðe sinoje, pa une dote ap pagene. Eðe grunja mopi djalene eð' esisonte; pa si aplt, ja prurl se bijese Faraonit, eðe u be i blr' i asaj: eðe e emeroj Moisi, domcilene, uxure nga ujete.

20. Provimi i Jakovit. Fjb.

Nde vjetat' e Molsiut ponte nde ðe te Avsitidese Arabise qe qeri i drejte eðe mbrederonjes qe e kiste emerine Iov. Ietz sume begat, eðe kiste stata bij' e tri bija, te cilete gostitsine qeri jatrine, dyke nape me ta eðe te tria moterate eðe si mbaromeslne ditt'e gostise i at' i tyre prunete kurban per femien' e ti, sepse kiste frike mos merkatonine nder mendeje te bijte. Ky qeri i lumare ndenouvn, nga te bequrit dore te Hyjit, per te provuare mbrederimeja e ati nde mjeresi te frikesme.

Heren' e pare qe tufe kusares rombon pendet' e qeve eðe gomarete ndeke kuðotnine; pas andaj zjur pa nga qiellt eðe i vdjari grigen' e ti, eðe kalores maure kumiðat' e ti, eðe serbetoret' e ti i ekzamendeper goje te ðikese. Ere e forte holli poste stepine, nde te cilene, ishte femij' e ti mbledhure e hapine, pa si apiakosne vdhqne ndene pezimet' e stopise. Si mesoj keto gide Iovi qori pobat' e ti, qelli teserut' e kokese ti, eðe ra per ðe afal e adhuroj emerin' e Herendise eðe ðo: Lakuriq dokа nga barku i s' imeje, lakuriq eðe dote keðemtm. Zoti i ðs Zoti i mopë: qofte emeri i Zotit i bekuar!

Hrovimi i besese Iovit under per nde trup' i ti

se si qene njaft' ato, po Djalì i ra me plage te knqr. qe nga mej' e kokese per nde fant te kembevet, te cilat' i krusante me qe vaçgo dyke ndequre permbi plehet porjasta qytetit. Gjmaja e ti si e pa ate nde t'atile qendruarje; e sterleviste te ftou fjale kunder Hzrendise, edhe te vdese. I durmarem pra lovi u perqeq: Herse fole si qe nga grat' e mara? sikundre prituse te mirate prej dorese Zotit, s' do te durojase edhe te keqiate?

Miq te lovit tre mberrter erdhne per te pare e per te ngushllusr' ate; pa si e panë mic keto qendruareje, mbetne state dit e state net pa folure se qe fjale ati. Atehere lovi u mallengye, edhe mallkoj ditën' e lindejese ti edhe i nemi.

Atehere mlqt' e ti zane perfjaleje me ate, dyke kerkuare ti tregonine se prej mekatarete peseu, edhe e kesilloninë te pendonet te. Hastej si erdhi qe tjetter edhe gykonte lovne, si fajtuar. Atehere erdh se prej qiellì, dyke qortuare lovne edhe ata. Iovi kerkoj ndjese prej Zotit. Has kotyre i pelqeu Hzrendise t'i epte serim. Edhe e seroj ate edhe i ka ati me seme nga ato qe kanë. Lindi perseri state bij edhe tri bija, edhe kogne dymezej nga sa kis para provimite. Kestu Zoti bekoj te pastajmet' e Iovit me tepere se te parate. Has kesaj plage Iovi poj edhe qe qint e dyzet vjet. Ha te gjith vjetet' e pojtjese ti u bene 248 edhe pa nderlindes te ti per me te katerne brra

21. Gjergimi i Moisiut Fbl.

Moisin si u bupos ia mberrtetorene, edhe vate ndo

qekombesit' e ti te cilete i sihte nde mumdim e nde strengim. He dite kur kiste dale jaste, si pa qe Egyptian qe pihte qe Israelit, evrau Egyptiane: eshe e feshu nde rrezt. Te dytene dite doli eshe pa dy bura Evreje qe po pilesine. Eshe Moisiu i fle: sti qe fojente; perse pse t'afermive ten'? Eshe ay i fu cili te vuri te pare e gjykates mbi ne? A po mos do te me vraq sikundre vrave dje Egyptiane? Eshe Moisiu u frikesua, e fu, me te vertete kjo pune dukur ves. Faraoj kur degoj kete pune kerkonte te vriste Moisine; perandaj Moisiu iku nga syt' e Faraonit eshe vate nde ish Madiam, andej nga iste Avrami, eshe ndeqi afere pusit. Eshe prift'i Madhnmese kishte atehe bija; te ellat' erdhe e ashuare nje mbushe qovatate, qe t' a rpnine nje shenet t'vet. Ma si erdhe barinte i debnan' nto, eshe Moisiu mugrit e u ndihu atyreve, eshe ulli nje shenevt tyre. Nga kjo pune u qoh me Ioflore mno e çupavet i cili iste i par'i Madhnevet eshe Hrift i Herendise. Eshe u martua me qe nga te bint'e Hriftito Ioflorit qe quhoje Sepfore, eshe e vuri te ruante dente. He dit Moisiu ndeke kuloftze shent'e te vjerrit pa qe fepe qe digej ede flage eshe nuke qeorflagrj, domrilene qe flaga s'e hautz. Eshe Moisiu fle: iete kthemen te vestrom kete çudi te madhe perse nuke digjete fepa. Ay kur u kthye qe te sohe, doli qe ze nga mes' i fepese e fle: Moisi, Moisi! eshe Moisiu uper gjoj: ketu jam; zeri bertiti: Mos u afro ketu, ehail kepucete prej kembevet tua, sepse ndʼ ate fle qe shkel ti eshe shent vent. Ani fle: Une jam Herendia i tytet, Herendia i Avrahamit, Herendia i Isahkut, eshe Herendia i Iakovit. Eshe Moisiu fezhu faqen e ti, sepse kishte frike te shihte syte mbe Herendine.

Eße Zoti ßa: Hase te vuajturit' e mendimit' e gendjese s' ime nde Egypte eße ebrita te epetoq ata nga duart' e Egyptianevet, eße t'i axjer nga ay ße, eße t' i epie nde qe ße te mire e te gere, nde qe ße qe pieß qunoet' e majalte; eße i ßa ati se Faraoj dote kundrequndroqe, po une dote jem me ty. Eja pra keto, eße dote ndergeq te Faraoni eße dote axjerç nga Egypta Aausno t' im te bër' e Israilit. Ha i ßa eße aok Moisiut te veÀase e ti Aaronc, se Moisiu lete guhevones.

22. Te bjete plaget e Faraojt, ÀÀii.

Moisiu eße Aaroni vane nde Egypte eße i ßane Faraojt. Zoti Hereshlia i Israilit kestu ßote: Dergo Aausne t' im qe te krunteroqe per mua nde skretetiret; eßr Faraoj ßa: Cili eshte Zoti qe t' i degoq zene ati, qe te dergoa Israiline? Nuke qoh zone, as Israiline se kam per te lesuare. Eßr qe ste dite urßeroj t' i vene Israilit bajse me te rende se perpara, Moisiu beri perpara Faraoit çudi me skopu'e ti, po ay nuk' albint, arpse eße magistaret' Egyptianete giß aetu. Herasdaj Hereshia dergoj me ane te Moisiut mbi Faraone nde Egypte ßjete plage te renda mbi Aausne qerone pas jatrese; vete Evreqte qe rinine nde ße te Tzsemit nuke pesnune pekafa, Nde ç' do plage Faraoj zotonel te iere Aausne te dale, po si skonte plaga pendonej. Hlagete iaine keto:

1). Aaroni ndejti skopu' e ti mbi lumet te Nilit eße ajte ube gak. Otate dit lumi pißte gak. Kaqe

sa s' muntz te piute uje sa qeri, ẽẽe gidẽe gosqet' e lumit ngordẽne.

2). Aaroni ndrjti derene mbi ujerat' e Egypterise: zẽe duaẽe bretkosa, e mbuluase ãra' e Egypterise, zẽe ryse ndeper shtepit' e atyre, e ndeper shtrateras, e ndeper furat' e ndeper magat' e bukese.

3). Aaroni i ra me shapne pluhurit ãrut, ndẽe gidẽe pluhur' i ãrut nbe kepusa ndeper qerezit e ndeper bagetit, e ndeper gidẽe ãra' e Egyptese. Atehere me qene qe magjistritet nuke mundne te benĩne zẽe kete çudi me magji, i ãsne Faraonit ky esht gjat' i Herendise, po ay asperoj zemerene.

4). Ilas kepusave erdne sumice mizeqenes nde shtepit te Faraojt, e nde shtepit te serbetorevet ti, e ndeper gidẽe ãra' e Ellypterise, nge sume sa ãeu u vduar nga mizeqenja

5). Ngordẽje nde kafsat' e bagetit te Egyptjanevet, nga bageti' e Israilitevet s'ngordi as-qe.

6). Moisiu, pas urdẽrit Herendise mbusi dmarte me hi, zẽe e perhapi nde eret nder ay te mberrtit: zẽe nbe qe te nxehete, qe u dmaẽe koqexa me qelp, zẽe mbusane me dregoze, gidẽe qerezit' e shtezete.

7). Moisiu pas urdẽrit Zotit ndejte shpa'e ti nde qiell, zẽe Zoti dergoj bubuẽima e vetetima e qe hrroer te madh qe s'pat pase kupo ndonje here nde Egypte. Zjar i perzjere me hreshr. Elle u ãyene drure, e nvrane qeres e bageti ndeper fusat nga breseri. Atehere Farnoj dergoj me vrap e ãiri Moisine zẽe Aaronne e u ãa atyre: Kete here fejova e mekatova, luti Zotit qe te pushojene se peni bubullimat' e meẽa e breseri, zẽe une dot' u beshoj. Ẽẽe Moisiu doẽi jashte qytetit, e julut Zotit, zẽe pushuane bubuẽimat'

e brrseri. Ilo Farsoni perseri asperoj zemeren' e ti posi perpara. Brrseri i ra lirit e elbit: sepse elbi kiste zene kaÀi, elle lri iste bere kaÀam, po qruri elle terrcera nuk' u prisne, sepse leine te kerliqa.

8). Fryri qe here prrj lindejese, e pra karkalrce, e nmbus pille ËrrÀ, elle hengepe gille qe pat lene brrseri pa prisure, sa s' mbet as qe e qome, as mbi drurete, as mbi barerat' e Fnrese ndeper gille Ërrà e Eqyptorise.

9). Moisia ndrjti doren' e ti mbe qjeÀ, elle nbe qe epesire e drndure mbi gille Ërrà' e Egyptorise tri dit. Elle nuke elhte qeri jatrine; as nuk' nngre qeri nga vendi i ti tri dit.

10). Nde mes te natese, Zoti vnu qe do djale te paralisdure; qe nga djal' i paralisdure i Faraot qe pinte nde from te ti, qer nbe te paralisdurine djale te robit, qe iste nde bark elle gille te pjeÀat' e para te bagetivet.

Elle Faraoni nngre natene, elle gille serbetoret' e ati, elle gjit' Egyptianete: elle nbe klidnne e mnle nde Egypteri; sepse nuk' iste etepi, qe te mos kiste te vdekure.

Ila arrÀure kjo e fundite plage, Moisia, pas urrerit te Ilerendise, porositi Evrenqte, te Ërrqe cilado stepiqindeje, a nde este e vogele baske me qe tjetere, qenq motar, elle te kristoqene praget' e dyerve me gakue, qe te epetonine nga EngeÀi vdnaresi i cilitdo paralindurit Egyptevr elle qenqine ta hanine te pjekure me kulaç pa brume, elle te jene gati per te ikure. Kjo este ndeqeja e Ilaskese Evrevet, te citene e kremteroqene per mot, per kujtim' i te dalite nga Egypta.

23. Te dalete e Israiliteve nga Egjypta. ΔΔIII.

Farnoj, si ndroi nga e ijeta plage, dïri Moisiue e Aaroue natene eše e ða: Dilni te gidë ehe kafeote eile bagetite tuaj, nga ãatsi im, eše zoni te ashuroni Hzrendine tuaj pa bekomeni eše mua. Israilitete si u hnaue nga Egjyptianete gue te neta, e te argeata, eše stoli e poßo pa si e muare pas pše gen' e tyre, ikue nga Ramesa, me tepere se gjsteqiat mije bupa kembesore, domsdeue bura qe mandiue te viseeine ede seme. Ua si dunãe mutre ndëne e ekretetiree nde det te kuq. Eile Zoti priatz perpara atyreve ditene nde otyão peje, eše natene nde otyãe zjrpi. qe t'u ndritte atyre, qe te mapine ašo dit' e nate; eile unka mergonej nga syt' e pendejsue otyãa e pese ditene sa otyãa e zjapit natene. Farnoj pa si ngrendua, sepse la serbetoret' e ti te skoniree, i ndoqi sta me pile fuqin'e setensie ti, eše u afrua nde ata, atja ku kisine ngulure natetine e fore dritit kuq nde Verãsefon. Atehere Moisiu pas urderit Hzrendise ndejti doren' e ti mbi ujerat' e detit, eše i ndau sto andej e ketrj, eile ujemte u bene posi mur mbe to diafte e mbe te mengere t'atyre eše Evrejte skuane mbe te pe:tejue pa lagure kembete.

Eše Farnoj u leeua pas atyre. Ho ndaj te zbardheÀyere Israilitete kisine kaperxyere detue, eile Egyptjanete isine nde nxet te detit. Moisiu pas urderit Hzrendise ndejti doren perseri mbi det, eše uje

rate vane nde vent prape, elle Egyptjanete umbytne te gjithe brendà nde dhet, e nuke spetoj asnje nga ata. Atehere Moisiu zëri gjithe Izraelit i kendusnne Herendise kenge lavdimi.

24. ISRAILITET NDE SKRETETIRET. ΔΔIIII.

Atehere Moisiu ngriti Israilitet nga Det' i kuq zëri dhaÂne nde skretetiret te Gurit: zëri zoenine tri dit nde skretetiret zëri nuke gjetin' njè. Është se andejmi erdhe nde Mera; po nga ujerat' e Marase s'munt te pinine, sepse ishine te hidhura; perandaj e kluajt Mera domedhene Hidhërime. Ilo Zoti i dëftoi Moisiut nje dru, te cilenë kur e hodhi nde ujerat a embelsuane. Herseri zane te murmurisnine ata se s' kishine as buke as mish. Zoti i foli Moisiut e ftu: Dëgjova murmurismat' e te bijet Israilit; folu atyre, elle fluaju: Mbremanet dote hani mish, e nde mengjes dote ngjyi me buke. Elle mbremanet erdhe shkurteza, elle mbulnau ushtrine, elle te nesermet nde mengjes lesoj mbi tjet nje fare gjeje te pambuÂakte e te imete posi bryme, te cilenë Israilitet ja vune emerine asaj Manna, elle ishte posi koqe koriandre, e bardhe, dhe te ngrenet' e asaj posi lakrinar me mjalte.

Has pak kohe erdhe Amalikete te luftonine kundre Israiliteve. Moisiu dergoj, Iisun' e Navint kundre atyre, elle ay vete vate e ndenji nde maje te nje kodre, elle ndejti duarte nde Herendìa e falej. Elle Moisiu au mbante duarte hapete perpjete, fittonine Israilitete, po kur lesonte tatepjete Amalikete fittonine; perandaj Aaroni elle Hori i mbanine duarte

Moisiut qe te mos loĵnje: ẽĵa me kete menyre Israilitete vĩttnane Amalikete.

25. Lĩra e Moisiut. ΔΔΠ.

Mbe te tretine muaj pas te dalite, Israilitete vane nde ekrzetetiret te malit Sinait. Nd' ato fusa te bukurs plot me lule te qome nde peze te keti mali, aty ata ndejene qe vit te tere bashke me grigerat. Ate vit vane nde sere farrat' e femijet' e Israilitenemeruane Ânuene, ẽĵa vane mbi ata krrzo e te pare e pykates. Keta Herendia u ẽa atyre lipene si kisine per te panuare, e si kisine per te bere nde pojtjet te tyre.

Israilitete pora nguine ueterin' aty Moisin hipi nde mal te Sinait. Ẽile Zoti i ẽa ati: Lete gatitute Ânzi per te tretene dite, sepse te tretene dite Zoti dote zbrese mbe malit te Sinait, perpara Ânzit. Ẽile lete lajcne pobat' e tyre e te apcroqeme. Te tretene dite nde menges, mali nimbulus me ... e te dendure, ẽile gemanine bubuĂima e vetetima, e qe ze i mvll trumbete. Ẽile gille mal' i Sinait iete plot me tym. Moisin hipi nde mal, si porositi Israilitete, pas urderit Herendise, qe te mos i perkase malit as doqe, karbonxgesi i koti urderi dote vritete. Atehere Moisiut qe hipi nde mal me te grisurit' e Herendise, i ẽa Zoti te djetate porosite te ellate ekuntere i ẽemi tani:

1). Une jom Zoti Herendia yt, qe te kam nxjere nga Ken i Egyptese, nga eteryja i serbonse, nuke dote kese te tjera Herendirra ose meje.

2). Mos beja per vetehime tende fyrtezën[illegible] te
semberjtere ndaje gejc qe ente kart nde qjell, a qe
este ponte nde ër, a qe este ponte nde ujenat përpo
ër tut, as nuke dot' a folës as te mos ndurosh[illegible]

3). Mos marr emerin' e Zotit Hirendise tenë nde
te kote.

4). Kujto qe të ngjeresh ditën' e Sarvatese; 7 ante
dit punë, dhe bej gjithë punerat' e tua, po e shatta
dite este Sarvata e Zotit Hirendise; nde ate dite mos
besh as daje punë, as ti, as yt bir, as jothe bijë, as
nerbetari yt, as nerbetarcja jote, as bagetia jote, as i
huaji yt, qe este perbrenda dyerevet tuaj; sepse nde
gjashte dit Zoti heri qjellin' dhe ërrën, detnë, dhe gjithë
sa janë nd' ato, dhe te shatatën dite pushoj; perendoj
Zoti bekoj te shatatën dite dhe e nagjeroj ate.

5). Nderro tet' ate, e tet' emn qe te fotbardhesh dhe
te benesh gojtjc-gate mbi ër.

6). Mos vraç.

7). Mos kurvëroçh.

8). Mos vjedh.

9). Mos pemedeshmoçh kundre te afermit t' ent.

10). Mos dëshiroçh shtepin' e te afermit t'ent, mos
dëshiroçh gruan' e te afermit tënt; as nerbetarin' e ati,
as nerbetoren' e ati, as kan' e ati, as ç' do gje qe ent'
e te afermit t'ent.

Dhe Moisiu hipi nde maje te malit nde mest te revet, dhe ndenji atje dyzet dit e dyzet net. Dhe Zoti i ña Moisiut dy pasa te gurta per 3jste, shkruare me gishtin' e Hirendise.

26. Vici i arte. ΔΔIII.

Ha si menoj Moisiu, xbriti pastaj nga mali dyke mbajture nde dore te dy pasat' e ijatese, qe i pat skruare Herendia. Ho kur zâli afere ueteruse ç' te esh? Aauzi kista here qe vic te arte, te celine e kisine per Herendi. Atehere Moisiu uzemerua fort, zâe holli tej pasat' e gjarta nga duarte, ciles u dyzue perpos mallit. Ha si mopi vicine qe patne bure, e dogi ne zjar; zâe e dermoj zâe e beri pluhure. Ellë perseri Moisiu hipi ndë mal dyzet dit e dyzet net; zâe gjithe ate kohe ne hengri ne pin, ellë zoti ehkroj mbi dy pusa fjalet' e ijatese, te ujatete porosite.

27. Perfomesite e Khanaanit. ΔΔIII.

Kur u afruane Israilitete ndë kufit te Khanaanit, Moisiu dergoj njerez te perzonine dren' e Khanaanit, nga qe bure prej ç' do fare. Keta bura, u keqyzue pas dyzet dit, zâe per tregim te vendit keputue qe harâi me pupa pusi, te cilene e mbanine dy veta mbe krahe varure mbe stap; zâe aege e ûq e te tjera pseme te ati vendi suaâe zâe ûane; ze ûeu este me te vertet qe pjeû qumest' e mjalte, zâe gendeja qe pi atje esto e forte, ellë qytetete jane peûuara me mur fort te meûem. Ha si degjuane keto Israilitet nisne perseri te murmurisnine kundre Moisiut e Aaronit zâe bertiti gjilo âauzi, per te keqyzre nde Egypte. Iisuj e Khalevi qe deme t'i pusonine nga kjo kesiâe, per pak kyo rane nde pezik te vritesine me

-gure. Hzrendia dejoj te luturat'e Moisiut nuke dro ç' a vdiste pàderitmne e mirëmosqohesisë Zanze. Ilo a dënuase te gjithë per vaç Iosuit e Khalevit, te vdisnine nde shkretetire pa pare Zën'e Khanaanit Ila dë ay vete Moisiu u dënua te mos hyrje nde vendi senj, sepse nde zemerim te ti tregoj qe Isrz pak-besueri.

28. Vdekja e Moisiut. Zanit.

Dyzet vjet gjithë nbetne Evrejte nde shkretetire, Ila nde gjithë kete kohe te gate, marrëzisëtine pa prëre kundre Moisiut, edhe e geelthine ate zër hujsine. Mundo funt hequne perseri nde kuqit te Halestinese. Atehere nberrterit' e Amoqejvet, zër i Vaxanese ushtare nderine kundre Israilitevet, po Israilitete i vittenane. Kisine magc me Israilitet anen' e meqjpere te Iordanit, zër as pa nuk' i ndalonte ata me, qe te hynine nde Ilen i perbetuare. Atehere Moisiu psesi u nemeroj te mirate e Hzrendise qe u beri Iudhejve, i mesoj ata e u ila te nbetene besetare nde i vertetë Hzrendi. Zër vuri mbe kembe te ti Nenne te birin' e Naviut, e i bekoj ata. Ani hipi nde mal si u pruri nder ment atyre fjalen' e mirë qe u qe zotnue' atyre Hzrendia perpara nde mal te Sinait „Zoti Hzrendia juaj dot' u ngrere juve nde vëkrzerit tuaj qe Hzrëdezes posi unë; ati dot' i dëgoni" zër vdiq atie dyke pare se largu vendine. Moisiu qe qe qint e qezet vjeç kur vdiq.

29. Jsuj i Naviut. ΔΔΠΗΗΗ.

Te tretene dite pas vdekjesse Moisinit, Israilitet pe tzjtnane Jordane nde qe prinejt te Jisuit. Nas qytetqerlekŭuane etate di Jerihkose, e pastetnane ate me ane te ndihmese Hyjit, edhe e vdiure. Atehere mbeseteritë e Khanaanët baskuane fuqit e tyre, nga frika, qe t'u bluine Israilitevet pa veteme Gavaonitet seine me Israilitet edhe mbetne serbetoret e atyre bres pas brezi. Herandaj u zemeruane mbesteritë e tjere te Khanaanët edhe vane e qerlekŭuane qytetne Gavaon. Po Jsuj u ra papandehurazi 'edhe i kŭen nde te ikure.

Herendia i ndihu Jisuit sa pastetoj e vrau te gjithe mbesteritë qe mbrritseronine nde ke te Khanaanit; nde qo dufto te madhe nde fase te Ekonit; djeŭi edhe bena qesdrnane mbe vent me fjale te Jsuit edhe nuk ergrys te kohe qe la per te ngrysure po zmadhaa dita për sa Jsuj vdiri te gjithe armiqte. Me ca te tjera luftera listj pastetoj gjithe ate dhe, te cilene e ndau nde farrat e Israilit. Veteme filia e Levint zoke mopi pikse, sepse late fili Hrtiteris, edhe sesa nevoje te perndaj ndermest gjithe kaziit. Ha te diase edhe asaj dyzet e tete qytete, te perhapura nde per vendat e te tjerave filive për ngrijat e atyre; edhe fjetesave e kurbaneve. listj pa si nde qeq'at e fjate vjeç plak, edhe mbarej gjithe punete, pas si pa qe po i sfroqej vdekja filvi Israilitet, edhe i ua kujtoj mireberejet e Hrendise atyre, uda te mbetene besatare nde i veteni e i verteti Hrezadi, e te dgjasemene, pastaj vdiq.

30. ГҮКАТЕSITE. ΔΔΔ.

Has vdzkjese Iisuit te Naviut qiverisnine Israiiitete gykatesit, te eilete k'sime çe do pnatet mbi Inßaiatine λaue.Israilitet iaine nder nse te λauzeve fyrmeλak-aßuroqesseve, te eilevs sume here ψ vsuno pas bresse atyre, haronine nßorisme e Ilzendise veritete, dyka nßaruare fyrmeλakete. Herendise mundonte e i ipte nde dane te aruñqeve. Ilo kor pendonesine i lironte nr aue te gykatesevs. Mberet'i Mesopotamise me pare i vuri ndene te Israiliter, po gykates' i pare Goßoniil e vittoj ate. Herveri Israitete rane ndene zgelle te Moavitevs, po perseri tjetor gykates uduk Aoßi, i eili i liroj. Aut erline Vapaku ede Devora e eila liroj Israilitete nga zgeff e Khananitve.

31. ГEBEONI. ΔΔΔι.

Israilitet perseri prore ng' nßurim' i Herendise veritete, ede u bone fyrmeλak-aßuroqes, pesandaj rane ndene zgelle te Maßisnitevs e te Amaliqitevs. Ilu si uprendnane dire Herendine ner ndshme, ede Herendia dipoj te ψrerit te atyre, ede u dergoj gykates Pßeone. Pßeoni ndeke rante grure nde are te ti, Engeλ'i Zotit, juduk nti, ede ßa: Cko te spetoqe Israeline nga dorit' e Maßisnitevet. Si dote spetoq Israile? sperpeq Pßeoni. Otepi-pindeja lue este me e vdheketa nder nest farese Manassiut, ede ane jam n' i vogeli nde stepi te t'im eti. Etie P ψ

ɲoÃi i ða ati: Zoti dote jete lãeke me ty, eÃz ti ke ɲer te ɲane Maßianitete posi qe bape. I'ëËroni mbloÃi te nëermen ɲer me treqint e dymÃje bapa. Ilo qpa ata mbajti vetem treqint me trimate. Ketyre u ða e mopi sicili nde qrra dore stamne, nde te eilene vuri Ànnabuiz te ndrzare eËr nde fjÃtra trumbete. Hasi erde natene u rane armiqeve nga tri ane dyke rene trumbetave. dyke ðyre stamnate, e dyke ðirture: Vittimi nde Zoti, eÃz nde I'ëËroni. Maßianitete u kÃlycne te habitura nde skeje, dyke ðerrare qeri jatzine. Ila ße Israilitete si rane mbi atai vduate.

ɲ2. IEFOAJ. ΔΔΔII.

Ammonitet i roberuane Israilitete. Ila Israilitet si u pradusane jane fyrnekakate, eËr u kÃlycne nde Hzrendi e vertete. Atehere Hzrendia u dergoj atyre Ieffkane. Ieffaj uxori naterne, si ju fal me pare Hzrendiße, te ðerqe per kurban ate qeri, i cili dote ðilte me paro nga atopi' e ti kur te kÃlenej vitear. Ieffaj u kÃlye vittuar; pa kur hariu afere atepiße tÃ, dÃki per te priture ate e vetema leje e ati me vaße e me darÃz. Ieffaj si e pa ate çori robat' e ati si meeoj ngajen' e pikÃimite ti. u priti te ðzrtuÃt per vittimne e armiqevet. Vetem kerkoj leje per dy muaj, qe te kjante me miket' e saj vdekejen' e saj pa kohe. Ilae dy muaj i ati e ðeri kurban te Zoti te bÃjene.

33. Samsoni. ΔΔΔIII.

Israilitet perseri rane nde fyrnzλak-aßurim, perandaj u bene roper ndo armiq te zin ndo Filistenjte. Ilasi perndeλzu ata Zoti, me qene qe u perdorane, e dergoj Iknoqes Sampsone te bir' e Manoait. Engeλ'i Zotit e paralla lindetorevet ti lindejthe e Sampsonit, se joine pa femi'e. Ele i porsiti qe te mos pinte vere, ele te mos hante mis nga kafsat' e paqerrara, djali qe kis per te lindure, ele brisat' e kokese ti te mos i qelle. Si u lint djali ashe qe ndo te rit'e ti kupe trim. He dit çkau qe dragua, qe donte ta hante. Dyke dnduare mesnane Filistenjte pureat' e Sampsonit. Trojnt Filistenj vrau qe dit. Tjeter here zuri e egjist delpera, pa si i lisi ato nga bisterat dy nga dy, ele ndermest te bisterve e vuri nga qe λanbaλe te zelzure ele i leoj nde arat te Filistenjve nde kohe te korit ele i dogi te gjita. Filistenjte kerkuane t'ua cpnine se dore Sampsone prej qepindesit' e ti ele nila i lisure ndo dove, po penjeheres koputi lidjete, pasi mopi qe nofoλe gomari vrau qe mije nga ata. Filistenjte qe here pedesse qytetne Gaze, mbe te ciene undoll Sampsoni, per te zene ate, po ay si ungrit ne mes te natese, mopi ne sup dyert te qytetit, ele i hipi nde mal. Filistenjte vduure me te hoλa qe grua te lige mik'e Sampsonit, qe quhije Dalila, per te mesuare, qe ta trigonte atyre, ku is gide kjo fuqi' e ti. Ilasi egenjve prej anij Sampsoni, i refru se fuqia e ati late nde qimet te kokese. Ila ajo, si efjet ate vuri qelles ele i roj gerretat e ti, zila oder ndiarte te Filis-

tqyve, te eilete perqeherros e verbuase, ẽẽ e spune ne Gaze ẽẽe e liẽe me zinxir te rante, ẽẽe e vune te kẽrate qe gur mxẽiri nde bork. Ho me kobe si ja ritne inserate, i zẽẽ gerseri ẽẽe fuqia. Has pak Filistqte lasne nde tzmbuẽ te tyre te krumtzne te Herendise tyre Dagon, e spuse ẽẽe Sampsone per te perqesure, ẽẽe e vune nder mest e te dy stylave, nde te eilete qendronte i tere shtqindortesi Sampsoni si ẽiri ndihmen' e Herendise i hodi poste te dy stylaste dyke ẽene: Leto vdes haske me jatergindasite. Stylaste mue, shtepia spezua, ẽẽe survase me teper se sa kishte vrare Sampsoni nde pojtjet te ti.

34. Rubа. ΔΔΔIIII.

Nde dicet te pykatesevet gotiti uri e maẽe nde Halastine. Herandaj qe qerl ngs Viẽlezma i Iuẽese, vate haske me te soqene Norsaline, ẽẽe me te dy te bijte: ay qen qyhaje Elimelekh, ẽẽe ndeqi nde vent te Moavitave. Ha si vdiq atje Elimelekhi, mbet Noemina e vz me te dy te bijte, te eilete umartuane me gra Moavitesa, Orfane ẽẽe Ruẽene. Has pak vdiqne ẽẽe te dy te bijte, ẽẽe Noemina dite te kẽenej nde memeliẽ' i saj. Ani u ẽa te pavet asaj qe te kẽenesine nde lindesit' e atyre, sepse ajo iste e vobekte ẽẽe e mjere. Eẽe kesatu Orfaja mbeti, ẽẽe u kllys te lindesit' e saj dyke puẽure te vjerene Noemine me tot. Ho Ruẽa i vate pas, dyke ẽene: Aauzi yt dote jete Aauzi im, ẽẽe Herendia yt Herendia im; per andaj mos me ngut te te le ty. Ha si erẽe nde

Villzem ndo te korat, Rnda me lagen' e se vjerese vate te mbolidte kalin ndo arate te qe te pasuri qe emerosnej Vooz, i cili iste farefis i te zoqit Rudese qe pat vdzkure. Vooci e pa. edhe me qene qe kiatr mesuare sa mire jusuzã se vjerese, i dha asaj qe te vinte pdlenje te mbldidte kalin, pa e vuri ate te hante baeke me koresit' te ti, edhe u da atyre qe te linine kastile kalin per te mbledhure Rnda me tepere. Has zakonit atehersme, po te vdiste dojo pa leme femije, kse detyre me i aferisi farefisas, ta marte grua te vene. Voozi u martuame Rudese, edhe lindi me ate bir qe quheje Ovid, atine e Iserut; pa Iseu iste i ati i Davidit, nga gjindja e te cilit u lint **Epetimtari yne.**

95. Jeiu ebe Samuili ddd.

Has Sampsonit mopi kryene e Hrifterise, edhe te qyteterise i nalti Heift Ilu. Ky kiatr dy bij. to ellete laine te pademenes edhe te per vdaare, e fort te prape e te keqij. Ilo i at' i tyre iste mbredenes, e'i mundonte te bijte ne i strengonte shumdre dukaj posi porisit edhe si gykates qe iste. Herandaj Herendia e mundoj Ilise. Nde lufte te Israilitevet kundre Filistenve, to bijt te Iliut u vrane qe te dy, Israilitote u ivittuame, edhe arka e Zjatese ra nde mbaar te armiqve. Si dojnj keto Ilu ra nga froni qe rinte edhe kaputi qafene, edhe vdiq. I fundit i gykatesevet ne Samuili pas Iliut. Samuili voj besetar edhe nbe i pelqyer nde Herendia, perandaj nbe i mad paradenes i Herendise edhe gykates i Israilit.

Hasi unplak e ka pustrtue nde te dy te bijte koilit edh Aviajt, po te bijte nuk' i ngane trt po pykonine padrrjteriet. Herradnj Aauzi i kerkoj Samuilit mberrt. Eh: Samuili ju zotua me kesiken'e Herendise per te kristuare mberrt.

96. Saual. AAAth.

Nde ate kohe qe ne nrri nga fara e Veniamuit qe emeronej Qeis a Qis, i cili kishte ne dhjale te bukure qe emeronej Saul. Kete Samuili me te flenit' te Zotit e kristoj mberet te Israilitevet. Ha kur e qfaqi nde Aauzi te gjithe me gse te uzdi dhe, pofte mberrtil Saulai me pare qivernste mire edh mundi asume armiq te Israilitevet. Ho pustaj e zoneroj Herendine nga te mos vaturit gus poroeivet ti. Saulai nga punerat' te ati iete i paprejture. Herradnj diri Haviide i cili i binte mire qidharese, zile e letesonte me te qidharisnite ss here pendeje nde paprejtje.

97. Davidi ede Goliathi. AAAth.

Has ea koheje Filistrjte persertue luftene kundre Israilitevet. Ueteritе te Israilitevet edh te Filistrjvet isine me nde pjeste per lufte, pe kur ne gjqe (bure i gate) i armatosure mire dolai nga neteria e Filistrjve dyke thptare: Kue te jete trim nder Isralitet lete dalo te vreteme-mandrmi. Dyzet dit me radhe po fleriste kete fjale. Mberrti Saulai i zotenej ati qeria qe te vriete gigantine, i' i epte te bijeve per

grua. Ilo asqe nuke guxonte te vetemë-mundëj me Goliadhe. He dit edhe nde ushtri te Izrailitevë qe i zi kari, i vogele nde shtetat, po ttim, Davidi, qe s'a shpinte nuqim te veâzservet ti. Ila si dejnej te ëirtarit' e Goliadit i dergoj fjale mberrtit se donte te mundej me Goliadhe. Sanâi e ndaloj dyke ëene: Ti je unus i vogelë, e ay este qe bupe luftetar qe prej djalerise ti. Ilo Davidi ju pergeq: Zoti dote me ndihqe. Atehere Sanâi e armatosi ate me strnet e tia, e i vu mbe kryt qe perkrenare te rrnate, edhe te gjëta te tjerate, po Davidi i nxori shpat s' ishte mesnare me ate, e i rendoshe. Ilasi mqi shpate nde dore edhe hobesu edhe prue gure doâi kundro Goliadit. Ilo ay si e pa Davidi i ila ati: Sos me pandrve qen, de me vjen kundre me stap edhe me gure? Afrohu edhe dote ap mereene tente shpesavet qjeâit, e-âe bësavet ilent. Ilo Davidi a pergeq. Ti vjen kundre mejt me epate e me shtjere e me mburonje, pa une me emerin' e Hezeudise tim Savaod. Ilasi ila keto vuri gur se hodet, hodi edhe ja mberëen breuda nde trut edhe ay ra per âe i vdekure. Atehere ju afrua ati Davidi, evaruti jatagane e Goliadit edhe ja prin kokese. Filistenjte si pane kestu u kthyene nde ikoje, edhe Izrailitet po i ndjoine me gas te mad e-zi i perndrue.

98. Te ndjekurite e Davidit. ΔΔΠΙΙΙ.

Israilitete kur kthenesine nde stepi nga lufta, si vittuane Filistenete, kishine dale jashte grate perpara dyke kreytere e dyke kendvare. Saulì vrau qe ma je, edhe Davidi ăjete mije. Qe atehere lonadhani i biri Saulit e dashuroj me gjithe zemere Davide; po Saulì e merziti gjer me vrasje. He dite Davidi nde ke i hintse harpese perpara ati. Saulì dos te sponte me shtizen po ay shpetoj nga rezika. Hastaj dergoj njerez ta vrasnine nde stepi, po Davidi shpetoj me hir' e kujdesese grusse ti, e cila jeta e bij' e Saulit. Tjetere here Saulì e pristi Davidin nde gosti, me qellim per te vrarë; po Ionadhani i refeu fjalenzi qellime' e t' tr. edhe kesatu perseri shpetoj. Davidi pra ungut te tkentë; po Saulì e ndiqte, edhe dyke mos mundurë ta zinte, mundoute ata qe e qasenine. Nder keto Davidi gjet dy here kohe te mire qe ta vriste Saulin, edhe nuk' e vrau. He dit Saulì kishte vatur nde nje shpellë qe te prehejte, nde te cilene jeta Davidi me sokel' e ati. Ilrrendia nn e ila nder dusarte tonn armikne i dhane sokete Davidit. Ilo Davidi u perpoq dyke thene: Mos u befte te vras te krishtarin' e Zotit. Tjetere here perseri vate nde vend' i neterise, atje ku flinte Saulì me usteri-primesin Avennire, edhe me rnajtjene, edhe i hjeku shtizen' edhe qeftin' e ujit. Ndaloj sokne e ti nga per te vrare Saulin, ani si u largua edhe bertiti me ze te madh. Avennir! Avennir! este nevoje te kujdestos me tr-pere per pojtejen' e mberetit. Atehere Saulì si u-pendua i ila Davidit: Fjeva djalfli im: kedhu pa

nuke dote beq këq me. Ilo Davidi nuk'e besoj ate, po vate nde vent te Filistenve. Nder keto Filistenë te hyne se pisat nde vent te Izraelit. Lufte e madhe ndes ëdhe Izrailitete u vittnane. Saulli i plagosure ra mbi paten' e ti edhe u vra per te mos rene nde duart' e armiqevet ti. Ëdhe Jonadhani pa, edhe te tjerete te dy te bijte u vrane nde lufte.

39. Davidi benete mberet. ΔΔΔΠΙΙΙΙ.

Davidi si mesoj vdekjene te Saullit edhe te Jonadhanit u pikëlua fort, edhe kjau per te dy. Ani vate nde Khevron, edhe atje far' e Judese e kristoj ate mberet. Ilo farat' e tjera te Izraelit jeçitne mberet Isvosdrene te bir' e Saullit; kotrj paraardi edhe lufta nder farrja, e cila permjaftoj shtate vjet. Mande funt Isvosdeu u dinakevra nde stepi te ti; pa dinakevrasesit si ja prene kokene ja prune Davidit, edhe sgoshe Davidhe per mberet permbi gjithe Izrailine. Davidi pastaj nga Isvosdenete kytetu' e forte te atyre Jerusalim, edhe e beri kryeqytet te mbreterise Izrailiteve. Atje epuri edhe arkene e Ajatese me gezim, edhe e vune brenda nde qe tende. Ila dha te kidiste edhe qe tembuà te bukure nde Jerusalim, po vndalua, sepse nuku lipsej te kidiste tembuà qeri, i cili beri kaqe luftera edhe qe derdi vume gak. Davidi si mbe qe me Filistenete, liresoj Jausne e ti nga pagesa qe u paguajne Filistenve.

40. Avessaaomi. ΔΔΔΔ.

Davidi iete sume mirederoqes zile i naire zile porosit'e Herodise i reonte. Cile adunimna e Hyjesune xgukuroj zile sume pasàma e kendime nde Herodia skroj, po ile ay kesbexeu dasjeu e Herendiane. Ila zile a pendna me te ûjeste po mekata e ati iete sume e reste sa Herodia e mundoj. Avessaàomi i bir' i Davidit ungrit kundre te atit dyke daonre ti mepte mbreterine. Davidi ungrit te ikeute portrj Jerusalimit, dyke, lene Jerusalimse kundre ngritesit te birit ti. Ila kur vate Avessaàom' ti afere hinte t'et, ay kiste mbeledure njeft neteri qe ti kondreqendronte. Avessaàom a vittun, cile se kilye nde ikeje. Ila ndeke ikeute kaluare mbi muske, perçeja e ti nrefgerestua nde qe lis, musku ike, cile ay mbet' i varure nga degete. Si do qe Davidi kiste urdherusare t'a kurrenine te bire po neteri-primesi loavi vate zile e vrau Avessaàomne. Davidi u pikàsa nga zemera per vdekjene e te birit, cile qaste e bertiste me ze te mad, e ilosite: Avessaàom biri im, biri im Avessaàom! te donte Zoti, te vdisqa une per ty! Avessaàom biri im! biri im!

41. Vdekeja e Davidit. ΔΔΔΔ.

Hosa a kdyr Davidi nde Jerusalim tjaterv e porzjre e re ungrit kundre ati. Te tjerate fara zekanuane faren' e Iuseue, e cila nqasi me gra Davide kur kdenrj nde Jerusalim. Nga kjo ngaje qe neri qe

quhaj Savre nga etepja e Sanẽit ngutì per kryengri-toje: ferat kundre Davidit, po kjo mbingiteje ra po-ete zẽe Savren uvra. Te ra strengesa perqyri Davi-dë; te dy te bijte Solomoni zẽe Adonia kahoeine per frou' e t'et. Iosvi donte te vinte mberet Adonian pos vdekjese Davidit. Ilasi mesoj gilë keto Davidi kristoj zẽe e leçiti oenenaurnen mberet Solomonet per te cilene i kiste tregnare Herendia Davidit. Ha si umplak Davidi zẽe pos pak kohe si veri nde frou Solomone vdiq statelijete vjeç. Zẽe mbretnoj gjëte dyzet vjet, shtate vjet nde Khevron ndeqi, te cilono e kiste per kryeqytet, zẽe tridhjete vjet nde Ie-rusalim.

42. Solomoni. ΔΔΔΔΠ.

Kur hipi Solomoni nde fron, mbrateris e Israelit iste e madhe zẽe e forte. Solomoni çkolquete se gjithe per diturine e ti, te cilene e mori dorove nga Hi-roudia. Henjehenjes Solomoni pose mbretnoj tregoj diturin' e ti zẽe artesine keetu: Dy gra rimine ba-ske, zẽe lindne qe te dya bij. Hera nga sto e pla-kosi djalene ndeke thuaj zẽe vdiq. Ha si negra e prurj fshurazi afere fqinjese, zẽe ja hjeku te sajne. Erdhe qe te dya perpara Solomonit, zẽe cilado ker-keute djalen' e gadhe si te sajne. Solomoni urdheroj zẽe i shpate dike qe te çahoje pa r mes djalë, zẽe te mare cilado nga gjuhe gysmene. Ehe qera ha dhat te çarj djalin per mes, po tjetera, plot dredheje i ke Solomonit, Zot, mos e vdis djalene. epje asaj te pake. Atehere Solomoni tha: Kjo este mem' e ver-tete; djalene mos e vrisni po epejani asaj.

43. Tempulli i Solomonit. ΔΔΔΔIII.

Me nga me te semarsmete punet' e Solomonit iste stepindertesa e tempullit. Kete tempull, e stepindertoj Solomoni mbi brek Morie nde Ierusalim. Kjo stepindertese permjaftoj state vjet plot. Mijera njeres punuane, edhe te holla pa mase u shpenane per stepi-ndertesen' e ti. Tempulli ueda me dyer, nde hjetorenja, edhe nde senjtat' e senjtave. Edhe nde hjetotet ishin kandilenj me state drita, flenorenja, edhe trapezat' e paravenjese; edhe nde Senjtat e Senjtave ishte arka e dijatese. Has si umbarua tempulli, u hap per te lutare gjithe-per-mbajtesine Herendi.

44. Lavdia e Solomonit ese vdekeja e Ati, ΔΔΔΔIIII.

Nde e gjata edhe e pajtimeta mbretori e ti Solomoni zbukuroj edi' e lavdiroj kombine Israilit. Edhe oshtri sunxenemires kie edhe lundra per trogetin' e vendit tyre. Begatia nde Ierusalim ishte e shume, hjemadheria e habitesme. Vec tembullit zbukuroj Solomoni qytetin me shume pallate mjesterisht te punuara, nder mest i te cilave ishte edhe hjemadhja mbretenore; urtesia e Solomonit nuk' ie me e posterme nga lavdi'e ti. Okroj trimije fjale te urta (Legjenda) edhe me tepere nga ne mije kenge. Zerin'i hjemadhjese edhe i urtesise ati harin kodo, edhe sumice njeres vinine nde Ierusalim, qe te pjesenine edhe te cuditesine Solomone. Has si dejoj mbretneresa Sheve

Zerinin' e Solomonit, vatz ta sihtz, dykz marc me veteje ßureti te paçemusre. Has si kuvendoj me ate, eilz si pa te perpiçurat te urteenz nde to pyéturat e asaj, eilz si pa te gjiła punet' e ati, ła, se urtesia teperon nga zerinsi. te eilinz dhjoj per ate, eilz a kllyz dykz cuditure. Ho munde funt Solomonit a porrdar; mori kunsire lişese hyjesme gra jatër-fsras eilz adhuronte fyrmeßakate. Her andaj Herendia fort nzemerus kundre ati. Solomonit xoliq, si mbreteroj dyzet vjet. Ourte se nde te mbarusre te rojtjese ti a pendua eilz ekroj që vivße që zmeronzte Eklisiari, nde te eilese trupa kofesine e perave qrrezve.

45. Rovoami, ΔΔΔΔΠ.

Has vdrkejese Solomonit, i bir' i ti Rovoami vate nde qytet Sykhem qe te perlequrje mberet. Israëliqte dykz patare te pare Irrovoamne, ju futne Rovoamit te lişoqe te ßenate e pagimete, te eilate Solomoni a kiatz zgjrkumze te renda. Has tri dit ju perjrq Rovoami ßanzite. Im ate, ła, a readoj juve zgellem, po une dot a a rendoj eilz me trpere. Im'ate a mundonte me frueskuła, ene pra dot a mundoj, me akrepa. Si dhjoj keto ßanzi ngriti kryz. Te ißte farat' e Israilit zgoße per mberet te tyre Irrovoamne. Nde Rovoami mbetne veteme dy furera, e Inßese ell'e Veniaminit. Asemenyras mbreteria nuda me dy, nde mbreterit te Israilit me mberet Irrovoamne elle kryeqytet Samariane, ekr nde mbreterit te Inßese me mberet Rovoamne, ekr kryeqytet Ierusalimme.

46, Mbereterit' e Jsrailit, Jerovoami, ΔΔΔΔΠΙ,

Ierovoami si nbe mberet, a' mbet besetar nde Herendia. Liga e Molsiet ndenedetyronte Israilitete te vinine ne here nde vit nde Ierusalim te falesine ne tembnà. Ho kjo s'i vinte mbare Ierovoamit. Her andaj ay beri dy viçer t' arte, eär i vuri ne te dy, ne te dy anet'te mbreterise ti, eär u ña Israilitevet: Mos çapni me nde Ierusalim. Keta jane Herendite, te cilete u epetasne nga Egypta, keto aänroni. Vuri eäe Hrifbero nde Herendit' te dnarve ti, eäe to krente. Ho si erdi paradone nga Inäsa i parada Ierovoamit, se dote vdirete ne here mbreterit'e ti, per keto paderiman' e ti.

47, Akhaavi, ΔΔΔΔΠΙΙΙ,

T'ëäe mbereterit' e Israilit pas Ierovoamit isine podus paderones. Eäe Aauzi u vinte pas eäe mohoj Herendin' e veriete, aäuronte fyrmeläkate, eäe u vdar. Ho me teper nga te gjithe mbereterite, e etoj paderimne e pabeseritse eär vduarjene Akhaavi. Ky mberet si umartua me Izavelene, te bijen'e jatere-fare-sit mberetit Sidones, aäuronte me ate Herendi te husja. Atehere Herendia dergoj paradenesit' Hlino, i cili e qortonte eäe e mundonte Akhaavne. Ho nde kote; erpse Akhaavi eäe Izavela mbetne nde pa dorinesja e tyre eäe nde paligesi. Mezi epetoj nga duart te atyre Illa, eäe ika nde ekretetire. Has

ca kohe vate perseri per te qëruare paderimene ëße te vate paligesit' e Akhasvit. I parajta ati, ëße Izavelise, se Herendia dot' i mundoute perqeherese. Harafenesit u termbus. Has pak Akhasvi si dolli me usterine nde Syri n vra, pa Izavela si degoj u hodh nga ndërdera ëße vdiq.

48. Te nercgiburit' e mbreterise Israilit, ΔΔΔΔΠΠΠ.

Ëße te gjile poßna mbreterit' e Israiliti pas ketyre I ngane Izrovoamit. Asiameuyrae pru paderimerja ëße vduarcja e Xauzit n majosuane. Munde funt godine nder fareje luftera ëße qarta nde mbreterit. Her keto si u dobit mbesst' i Assyrise Fusi pustoj Israëlitete ëße i beri ndenesenca pagese. Mberet' i Israilit Osira dhe te ekuntit zpresene, po me te kote. Salmanassari mberet' i Assyrise pustoj kryzqyteta' e Israilit Samarisne, perzgiti mbesterin' e Israilit, ëße spari vendesit poher nde Assyri.

49. Mbreterit' e Jusese Josafati, Jorami, Okhozia, ΔΔΔΔΠΠΠ.

Ëße mbresterit' e Iudese prore nga ná' e drejta, po ëße sume nga ata qene mirederoqes. He nga keta mirederoqesite mbereter iste ëße Iosafati. Ky ëße ndarimn' e Herendise vetete mburoj, ëße sume te mira beri nde pastrt te ti. Ho ëße sy ra nde faj te

mad. Martoj te bire Ioxamne, me te pabesene Godoliane, te bjeu' e Akhaavit. Herandaj Herendia kdeu mbe q'ane faqen' e ti nga Ioxafati. Has vdekjese ti, hipi nde fron paderoqesi bir i ti Ioramit, i cili posa mbreteroj vrau te vellazerit e ti, edhe e la mbreterine nde doart te jaterbaravet. Has pak vdiq edhe ky edhe hipi nde fron Okhozia i biri Ioramit, i cili i ngan-t' et bneriet.

50. Goθolia ebe Joasi. ΔΔΔΔΔ.

Veteme qe mot mbreteroj Okhozia edhe vdiq mjererisht. Has vdekjese ti Gotholia hipi nde fron, si vrau te pide sa ishte prej gakras mberetes. Po qe nga ata, Ioxase, e njetoj grunjs e krye-prifit, edhe e fachu gaste vjet nde tempull. Has en kohe kryeprifti e perparoj Ioxase nde Xauzi, edhe Xauzi e leqiti mberet. Gotholia dhe te kundre-qendronte, po Xauzi e vrau. Me ate baske u prish edhe altarim' i fyrmeXakarevs-Ioxafi me pare vinte mjre. Po me qene qe proti edhe ky nde fyrmeXak-altarim, edhe u perdhir, per andaj e mandua nga Herendia edhe ndene-denes pagesen u bene nde mberet te hmaj. Has en kohe u vra mbi strat te ti nga dy serbetore te ati.

51. Akhazi, Ezeqia, Manassiu. ΔΔΔΔΔI.

Po nga mberitorit e pabese qe edhe Akhazi, i cili ngrehu ferret e Vaxhit, ndyu tempullin e Herendise me ato edhe fyrmeXak-altarimi qendroj i per-

gjilqesme. Ube për mbërrteri' e ti ndesë-shtes pa-qeses nde Asyri'anet. Has Akhazit mberetoroj i biri ti Ezeqia, i cili epuri perseri altarima' e Herendise vertete. Ho me qene qe mohoj pagesen e te shtit nde Asyrianet, mberet' i tyre Sennakhirimi vate zhe i ra ati me nateri te mallë. Ezeqia e perzuri nga vend' i ti Sennakhirimme, si grisi me paradhenesine Isaina ndihmene e Hyjsme. Has Ezeqias mberteroj i bir' i ti Manasia, i cili kalì fyrmeàsk-altarimme zhe sapoj me shpe te dranje paradhenesin' Isaine, sepse e qentonte per pallqesit' e ti. Ho Herendia e mundoj ate. Asyriànet si pustetuane Jerusalimme, e spime Manassine pob lidhure nde Vavyàone. Ha si apendus, Herendia degoj te lutmit' e ati, zhe ave perseri nde mberrteri te ati.

52. Te hercgiburit e mbreterise Judese. ΔΔΔΔΔII.

Has Manasciut hipi nde fron paderopesi i biri ti Amonit; pas Amonit miredaroqesi i bir' i ti Iosia; po te qàestisurit e miredaroqesit keti mberet, nuk' e uxuare mb' ane: sepse paderimeja zhe pervduarija isine majesmare me. Has Iosias hipi ne fron i bir' i ti Ioaqimit. Atehere ambna paradhenaje, e paradhenesat Izrailise per vdusrjene te mbreterise. Navukhodhonosori mberet' i Haldhenevet pustetoj Jerusalimme zhe epuri pober nde Vavyàone Ioaqimme për esme te tjere.

Has pak Ioaqimi ngriti kryezhe hipi perseri nde fron. Ho Navukhodhonosori kyri perseri nde Iosie, puste-

toj Izrusalimse zhe Ioaqimi u vra. Has Ioaqimit hipi nde frou i bir' i ti Izkhonia, po zhe ky pas tri muaj uegu pob nde Vavyλone. Has Izkhonise mbreteroj Sedeqia, i ciil kundrsetoj nga Vavyλonesit. Her andaj Navukhodonosori qtrdeλoj se truti Izrusalimne, to cilone murrule funt e pustetoj zhe e skretoj. Sedeqia ndeke ikente u zu. Ha si e verbuane e epune pob nde Vavyλone me te piçe λazze; asiemenyme u porzgiû zhe mberteria e Iudese, nga pahuseria e paderimeja zhe nga paligesia e mbretervе.

53. Judita. ΔΔΔΔΔIII.

Navukhodonosori kur leftante kundre Iudese, i denderi i ati Oloferni kiate pelluare nguet qytetne e Iudese Vetyλuane. Ndejesit' e qytetit sqe ugperesperuan se desne që te epesine. Po ne grua e bukure nga Vetyλua, bosetare zhe e pasure, qe emeronej Iudita, si mesoj kete; ndertpritoj ata zhe i keshtente te speruaine nde Huvesdia. Ha si afal nde Zoti u vra bukure zhe, vate me uerbetorzn' e saj nde uateri te Olofernit. Olofern pasi ngendit per bukurin' e saj e qasi nde tende te ti. Has si kerkoj, mori lagene nga Olofernit te dilte natene lireslat nga uateria, zhe ti falej Hyrendise saj. Has ca dit, ndeke Olofern flinte vetem nde tende te ti, Iudita mori kordene e ati, zhe si ja rafsoj kokene e spurl nde Vetyλye. Iudenjte, si pane kete, uzule kundre Asayrianeve. Asirinete pa si mbetne pa paraustetar rane nde trazim zhe nde persitheje, zhe u vrranane, e u vduare.

54. Tovitl ΔΔΔΔΔΔIIII.

Nder Israilitete, te cilete Mbrecrti i Assyrianeve i spari poher nde kryeqytet te mbretërise ti Ninevi, qe qe qerl qe emeronej Tovit. Iste mirëderoqes ëshë bogat, duke bere mire çfare domenyras ndë nekombasit' e ti. Ilo goditi e mallz mjeresi. Iu dobetuane syte ëshë e verbua. Toviti e duroj ginderisë ëshë pa marmarim kete mjeresi, nde verberi pra inatua rëh vobezia, ëshë asiumeqy as mjeresia e Tovitit a majesua. Toviti si pa qe po i sfronej vdekja, grisi te bir' e ti Tovian, ëshë i ña porosit' e fuzdit dyke ßene: Biri im, trenbu Herendise, ëshë ruaj porosit' e Atit: ndero tet'eme, ji i fjeste, i drejte, inrte, ëshë perndeklimen. As doqejt mos i bej ate qe merzit ti. Beko gißeqe ëßa lavdluro Herendine. Hastaj Toviti i ña te birit ar i kla husjtur fjeste takanda farefisite ti Gavailit i elli eiute nde Rage te Milise. Ëshë i ña te viute e ti mqete. Herendia dyke dasure te paguante te mirat e Tovitit, i dergoj te birit ti Iaske-ndetar te mire, i elli e ndesquri Tovisne nde Rapat. Atjt Tovia mori te fjeste takanndat nga Gavaili ëshë umartua me Sapene te bijen'e Pagailit. Tovia plot gas nkdyr me gruan' e ti ëshë me baskeudetar' e ti. Lindesit' e ti si mesuane te arëmrit' e Tovias dnaje t'a paraprisaine, ëshë e pußne ate ëshë gruan' e ati me let. Ate kohes Toviti eserua nga baskeudetari me hine te ndihmese Hyjsene. Atehere i falne nderse Herendise me gëde zemere ëshë pojtne ndembetjen' e pojtjese tyre nde te mire.

55. Danial. ΔΔΔΔΔΠ.

Navukhodonosori kur sperri luftqte pobet nde Vavyλone, urdheroj te zgjedhe nga gjaku i mbretërve djem fuqiq që te aresonesëne nde obor te ti, zëë te çetitesëne urtesin' e vendesme. Ha zgjoße Danïili zëë te tre shoket'e ti, Anania, Misaili zëë Azaria. Has tre vjet u perpunuane perpara Navukhodonosorit, i cili uçndit per mbretërin' e tyre, zëë i hipi nde oßiq te madh. Ho nde mes te atyre çkelqentë Danïili, i zëli vrç urtesise, mopi nga Heremdha zëë hira paraßenoje. Ha Danïili tregoj çast urtësin' e ti. He grua e bukur zëë besetare qe emeronej Sosanne e fikdukne per punë te lige, zëë e denuane per vdekeje. Danïili sterdrejtoj fe tregoqe pavenarinë e saj. Si vegoj vrç eilinedo nga kalëzoqesit, çeti se desmit' e tyre isine kundre-ligjeje. Asiemenyrae fikdukesia u be e çfaqte. Sosanna spetoj, zëë remdesmorete u denuane pas ligjese nde vdekeje. Danïili tregoj asëe urtesin' e ti, dyke refytze ca endere te Navukhodonosorit. Her kete mbresti e lartoj nde oßiq me te madh, zëë e vuri te pare nder te urtit te Vavyλonese.

56. Je tre djemte nde fupe. ΔΔΔΔΔΠΙ.

Navukhodonosori si ukdyr vittar, nguli nde mes te fusese qe perngarejs te arte zëë sume te madhe. Ha urdheroj te vinte gjithe ânuxi qe ti falesine, zëë kus te mos i degonte te hidhej nde fupe te ndezure.

Danïili s'undoll stjeç po te tre djemte Anania, A-

zaria dhe Misaili, dyke mos daeure te karbexenine iqen' e Hyjesme, nuke ju fulne fyrnepskut pernga-rejese. Has si mesoj kete mberuti, foli me zemerim te mall zila urderoj te djeqene fupene stolezomes me fort, se sa is djegure. Zhe si i lidhe te tre djemte i hoshe nde fupe. Zjari iste kaqe i fort sa te pide po-tula fupese udoqne. Ha Engel' i zotit si zbriti prej qiellit nde mes te fupese i ruante te pavduare te tre djemte te cilete dyke veare nde fuse, psaknin' dhe lavdaronin' zhe bekonine Herendine. Navuhodonosori si pa kete uzu prej çuditejes zhe dritejes, elle pe-rqeheres liresoj te tre djemte. Ha aterisa urdere, i cili hidhte nde vdekje ata qe te sanine, emerin' e Zo-tit Herendise qe ndurenine e besoine te tre djemte.

57. Daniili nde grope te dragonve. Δδδδπιι.

Has Navuklsodonosorit mbreteroj i vraqeti zhe u-mbati bu' i ti Vkltasari. Atehere Dariu Midiani pu-atutoj Vavyksmene. Dariu enderoj emne Danilline, zhe e beri te pare mbi te tretet' e mbreterise ti. Herendaj dherarot emirsane Dannilline. Ha dyke da-eure ta qertonine Danilline, mbasne mendjene ba-rist mberritit te beqe urdere, se mbi tridjete dit te mos kerkoqe doqe qe kafe nga tjetere, pervaç nga mberuti, pas kue te mos e degonte te hidheje nde qropet te dragoqevt. Ho me qene qe Danilli i falej tri here ditene Herendise ti, i tregoine mberritit ar-miqt' e ti, se ube karbexeqes i urderit, dhe hoshe nde

grope te dragoqeve. Ho Herodia ðuri gojet' e dragoqve, ɛðe Danijli mbet i pa vduare. Ðhe te neserneve ungrit mberreti fort spejt e vate me vrap nde grope te dragoqeve ɛðe ðipi e ða. O Danijl serbetor' i Herodise pɑ̈ɛ, a te apetoj dot prej dragoqevet, ay Herodia qe i falese ti pa pusim? Danijli u perqeq. Tunqete jeta o mberrt! Herodia lu dergoj Engjɛ̈llin' e ti, ɛðe u mbeçuli gojeve dragoqevet, ɛðe nuke me bene as doqe dem. Atehere mberreti ugeznu fort, ɛðe urðeroj te nxjerine Danijlin nga gropa, ɛðe te hɛ̈lene nde gropet ata njerez qe kɑ̈lezuane por ate; te cilete pasa i holle i copetuane dragoqte Has andaj Darius beri keto urðere. Ndeper gjithe mbretërine time te ndjeroneve e te lavdëroneve Herodia e Danijlit, sepse ay eshte i vertete ɛðe i perjetesme Herodi.

58. Të ndërduarite e Jerusalemse per se dyti. ΔΔΔΔΔIIIII.

Qyrus mberrt'i Hersianeve si ube zot' i Vavyɫonese beri urðere, me ane e te cilit epej lejeja lu ðnjve te kthenesine nde memɛ̈dhe te tyre, e te ndertonine pesteri tembuɫine ɛðe qytetne. Hesedijete mije luðenj ndejne ɛðe eqeje te Zorovavelit u keshyrne nde Jerusalim ɛðe nisne te ndertonine tempuɫine. Samaritete armiqt' e luðenjve desne to mepsine ɛðe ata pjese nde ndertese te tembuɫit. Ho luðenjte nuk' i qasne, perandaj. e qirtnane nde mbereti si kryc ngrites, ɛðe asiɛmenyrus puna andalua. Ho menaure

nila perseri le jeja, ẽẽe tempuli u nder tsa. Qe mbetsese Iuẽnte muntu'ne te ndurcsine liruare Hzrendin' e tyre, ẽẽe mbetue besetare nde ay, ẽẽe nuk' u gabuane me nde fyrmeẽak-ndurimt.

59. Fseira. ΔΔΔΔΔIIIIII.

Cume prej Iuẽnqvet mbetne nde Hersi poper. Këtà Iuẽnq rouine mire, po nde ditet te mberetit Artaksarksit ruae nde te maẽ pezik. Ky mberet lesoj gruan' e ti Astine nga mallestia e saj. Atehere prune gide vasezat' e bukura, per te zgẽdhure me te mirene per mbretëresse, ẽẽe mberetit i pelqeu Fsilira qe Iuẽsonqe e vobekte po fort e bukure, e cila pinte baske me Marẽokhine t'ungine. Marẽokheu dyke dendesuare nde mbretetore, qe dite dijoj dy serbetore qe po fjalonine per te vrase mberetue. Te dy oborarete u vrane, ẽẽe vetuen nde vivẽste kohe tàret' e mberetit, emeri i te cilit ebuloj, vrasjene Artaksarksi kiste lartesuare permbi gide oborarete Amane. Amani donte ti mpenine kryete e ti falesine te gide, po Marẽokhen dyke mbetuare besetar nde lige te Hzrendise, nuke donte qeriet ti falrj. Herasdaj Amani qe mẽesatuae u zemeras ẽẽe u betua qe te printe Marẽokheno baske me gide kombin' e Iuẽnqet. I para kendroj mberetit ẽẽe i ẽa se Iuẽnqte kundre kesẽoqine pejtjen' e ti, ẽẽe asiuenqyrue mbereti fare pa mejtuare, beri urdhere te vritesine gide Iuẽnqte kudo qe jsine ndeper gide anet' e mbretërise. Karterat' e urdherit uskruane mbe gide juherat' e mbretërise, ẽẽe ndërguane nde per te gida

anete. Mardokheu vrapoj nde Esdira. Esdira urdherroj pёr Izraelitёt të ngrenine e të falenderojnë që ti shpëtonte Zoti nga ky perik i madh. Ani Esdira vatë përqëruese nde mbretni dhe jetuat të shpetonte të ungjin' e saj me të giithë që farasit' e saj të ciletë nga mallkimi e Amanit dorë vdarsenine. Mbretni ato dit kishte kendvare giithë punerate që ishin bërë nde mbretnitë t' ati. Edhe dyke kendvare peti shkruare, se Mardokheu i shpetoj rojtjenë mbretit. Pa me qenë që ndoqe të mire Mardokheut mbretni s' i kishte bërë, i mbaroj të luturat e Esdirese plot qas. Edhe përqëruese mbretni shkroj kartera ndryshe gjithë anet e mbretërisë ti, që të mos vere dorë njeri mbi Izraelitë, dhe Amane urdheroj të vraenë edhe ate dru që kishte patitur për Mardokhenë.

60. | UBËNTË NDËNË ALEKSANDRIN E MAQ ËDHE NDË PËR PËRTARET E TI.

Aleksandri madh mbretë i Maqëdhonisë si pasi pushtoni e Hersheve, u bë zot dhe i Izraelit. Nde Jerusalim e priti Aleksandrine kryq prifti vesnre shtoin' e kryq prifterise dhe dyke vatur pas emnice prifter dhe kunatetare. Po dhe Aleksandri trajoj të madhërim mbe kryq priftine dhe mbe fenë Izraelitene, dhe i la Izraelitë të lirë, të vendosnin tenterise fen' e tyre. Pas vdhekjese Aleksandrit Izraelitë u ndenepieshnane me parë nde Ptolemenjtë mbe reterit' e Egyptese, ani nde Selefqidhët mbretërit' e Syrise. Ndenjë Ptolemenjtë Izraelitë shkonine mire dyke pefyrë

liresist fra' e tyre. Vetëm nbi Ptolemeun Filopatore u perzunë. Ho Seleukidëte ndoqnë nepërë Indëqte. Selefku, Filopatri dergoj Hioßoron ndë Jerusalim që të pelaçitë-tempullinë. Ho Herendia mundoj Hioßoroq, ëßë asiamenyrua u këput pa mbarusare kesilëne. Ho ndjekejnë e tmerruarë e hoqnë Indëqto ndë ditët të Antiokhut. Ky mbërrit pudërimisë va të ndë Jerusalim, ëßë ßeri posi bagetinë sumë Indëq. Helaçiti ëßë ndy u tempullin, ndë të cilënë vunë fqrmeλakëtë. Ani nxori urdhërë, për Indëqtë që të mohonin fra' e tyre, ëßë të ndërronin fyrmeλakëtë, pas kua nukë deposta demonjë ndë vdekje, ndërtoj muret' e Jerusalimësë ßë merr të zaaj vuri rrajtës.

61. Eleazari. ΔΔΔΔΔΔΙ.

Nga frikë' e mundimevet sumë Indëq u bënë fyrmeλak-adhuruesë; po ëßë' sumë kundër qendrunë pinderisë. Ndër këta is ëßë pleku Eleazari, i cili dëshëllë me mirë mundimë të ëßë vdekjenë, se të hantë grëkera, të cilatë i ndalonte ligj' e Moisinë ëßë të dukej asiamenyrua, se ndonë tepontë urdërin' e mundonjësit. Çë me dobiou dua të ûtoq pak dit të mjera pejteje, ßë të pengq për gjëqnje rrnerine t'ime ßë të aq përdëftim të kë ndë sumë të riq. Ho ëßë ndë spetotëa mundimu' e qrrezevet, si dotë spetoq mundimu' e të paßit Herendi, i cili mundon të ligënë, ëßë ndë kete pejteje, ëßë ndë ate që kemi për të vatur? Herandaj si të vdes gëndërat, ßë sí e i ka hir plëqerisë s'ime, ëßë të rinte me ane të për dëftimit qetiroq, se kë hir me gas të

maß te vdesene per lipen' e Hyjesue. Ha si ða keto ńła nde duart' e mundoqeseve zëz si umundna me esme mundime aspere, vdiq desmot por braen' e ti.

62. JUDEONIA MEMA ESE TE GTATE TE BIJT' E SAJ.

Bares ginderiet vdeq me desmatore vdekeje, zëz mirederoqesrja Inßeona meme Soßomonia me te ata te te bijt' e saj. Nde mas te mundimeve m' i malli i ða mberetit. Çe kerkoq? Çe dote mesoe nga ne? Jemi gati te vdesme, se te perçapojme lipen' e Hyjesme. Atehere mberetti si uzemerua urßeroj zëz e anesuane, zëz e hoße te gakuar nde qe kazan te nxehte. Keto te frikesme mundime si i pase, mema zëz te tjera te vaßesherete gariętoune qeri jatrime te vdiste ginderiet. I dyti si u anesua si i veßaj i ða pa ę per fryre mberetit. Mberet i lik, pa vret nde kete bote, po mberet' i piđesue dote na ngaßqe nde pojteje te jetesme. I'ił' ate ginderi drequane zëz te tjerete sa mberetti, zëz ata qe isine potnßa ati mbetue te habiture. Si i vrane te gaetet qerine pas tjatrit, zane me te vogelino te statine me koßebe qe ta kßeuine dyke zoęuare ti epnine begati. Ho e ena i ða te berit saj. Biri im ne daetren t' et' eme, s cila te lindi, te sisoj, te uśku per me kete verse, doyome muu. Ci qjeßine zëz ßeno, zëz te tjerate krijesa. Mejtohu se Herendia i ka bere te gida prej farezese, zëz mos u trempi nga keta qe trupue vrasene, po spirtite se mundine ti bejne as ge, duromundimete

qe te te kem baske me tet vëllezer per para Hezendise. Keto ða mema, sðe çuai klifti. Nuke degoj mðerita' e mberetit, degoa nde lig'e Hyjesme. Ho ti o i pa drejte sðe i paligës mberet, tremba nga gyq'i Hyjesme. Tim vëllezero ðë ane dyke duruare pak, pas capoime sde pojteje te jetesme: po ti dote mandouzse nga Herendia drejt gykatesi. Atohare mberrti si nzemeras urðeroj sðe e mandhane me taper nga te tjerete. Ëst besetarta meme si emundun ðë nje vðiq, si pa te gidhe te bjte qe vdiqme dessimtare per besene ðë per zoterin' e te vertetit e te vetemit Hezendi.

63. Makkavejte.

Ne prift qe emeronej Mattaðia me qene qe nuke munte te sihte te keqiate, qe pesonine qekombasit'e i ku nde mal me te pæset te bjt' e ti. Atje pa vane ðë aume te tjere mirederoqes e memoliedhsnroqes Iuðeq dyke i kare nga pæstet murdimi. Mattaðia me soket' e ti pðvinine vendevet, ðë vdarnine vomerat te fyrmeknkeve ðë mburonine lipen' e Hezendise. Has si u mplak Mattaðia grisi te bjte ðë u ða s-tyre. Ejamðit' e mi sihni se pastetmundonemi ðë ndiqemi. Mburoni pra ginderist besene ðë memeðme tene. Kujtoj qe bone aterite tane ðë si u lavdernane. Sa qe kane sperese nde Hezendis spetojne. Kini pra qarjet ðë mos ja trempni te pðbesevt, sepse te pabesete sot jane, ðë nesere sdukene me. Volaj juaj Simoni este i memçme ðë e degoni ate si ate; pa Iuða Makkaveu este trim ðë ay dote jete

kryq prapresë jenë. Ani i bekoj ata zëz pas pak bohe vdiq.

64. Juda Makkaveu.

Biri Iuda Makkaveu baske me aoket' e ti qe iëjne mbeleßtare perzuri nga te gjithe anete te' pa besebe. dyke ßerar, jo vetem' ata, po edhe femohenesit' Iudenjte. Antiokhu si mesoj keto denjoj kundre Iudese Lysinne me ushtri sumonemure. Ho Iuda e vittoj me ndihmen' e Hyjesme. Ikas ea te tjera vittima Iuda hyri vittimprures ndo Jerusalim. Hasi e qeroj tempullin' e shkretuare te Herendise, edhe krenterisane me kurbane krio dit. Barejene e ushtorite s'e mundi ta durenjte Antiokhu, sprjtoj me ushtori te mallz te qondrue Iudenjte, edhe te barta Jerusalimme. Ho Herendia e mundoj; serse ra nga qerja edhe u plagos per vdekejt, edhe vdiq. Her prites'i ti Antiokhu Eupatori erdi me fuqi te frikesme kundre Iudese. Ho mrekone qe nake mundi ta vittonte, ungut te hoqe pa qe edhe tu zotonej atyre per liresin' e fese. Edhe mitri perprites' i Antiokhut dergoj kundre Iudese ushtrore e ti Vakkhide me emne ushtori. Oaket' e Iudese ntrempne edhe uperhapne, te pake ushtrue besetare ndo ay. Ho gjindetari Iuda jeftoj me ata te paket edhe za i vdekure. Te gjithe Iudenjte klane vdekejen' e ti.

65. Jonaθani, Simoni, yrkanei.

Herprites' i luθese u be trimi i veâaj Jonaθani. Ky si vittoj Vakkhiθe, e nguti te bentz me ate paqe ziz te lintz Jaθene liruare. Ho nde funt u vra Jonaθani nga ustetori Tryfoni. Has Jonaθanit pareprures i luθeqve u be i fundit biz' i Mattaθise Simoni. Ho pak kohe vetheme mbet nde pareei Simoni, zhe vdiq dyke vrare me kobim, ay zhe femij' e ti. Ho vetheme nga femij'e ti zpetoj, Jonatai i cili u emerua Yrkano, i cili u be zhe perprites' i te atite ti. Yrkanoj perzuri fare se gjitas Syriqte nga luθta, zhe siemeqyrae komb' i luθaqve u be pereeri i maθ e i forte. Ho pas Yrkanoj nderfarera qarta zhe çkyereje dobetuane luθeqte. Ziz ndarjste zde fi te Farisaqve zhe te Saibuqaqve, e zoane nga luθeqte frederincue e vertete e atiine e free. Mande funt Romanete i poberuane luθeqte, zhe leçitne per mbreti te tyre Iroθine, mbi te cilite u lint **Cpetimtari** yne, shkunder kisine deue Haraθemesite.

Funt.

NDAJVIERMA

Vendime te Qeptese Ekrese pe te Mesuare perjashta.

1

Sa mrekullueshme veperat' e tua o Zot: te gjitha i bere me urti. *[Hsnj.e. 104: Ser. 24]*

Qiejta treqojene lavdin' e Hirendise: pa berjen' e duarvet ti deftoi qendresa. *[Hsnj.e. 18]*.

Ti je ay Zot' i vrteme, ti bere qjellin' edhe qiellin't qjellit, edhe gjithe qendrimejen' e atyre, dhene edhe gjithe sa jane mbi ate, deterat edhe gjitho ce ndodhet ne to: edhe ti pojoben te gjitha, edhe ty te falzene ushtrite e qiejvet. *[Nehemia 9: 6]*.

2

Se ti nuke je Hirendi qe do pabigesi: nuke dote pije persone teje i ligu: as per mbetesne krenuesit kundrenek syvet tu. *[Hsnj.e. 5: 5]*.

3

Nga qeriu gaketuar edhe nga djalari Zotit i vjen te ndihmohet. *[Hsnj.e. 5: 6]*.

4

Edhe bota ekoq, pse desorimi nesje po ay qe ben

Asnimin' e Hzrendise nbetet per jete. *(Exve e Jocn. I. 2: 17).*

5

Gjume mendime nde zemeret te qerint; po ki nikoja e Hzrendise nbetete per jete. *(Ligerat 19: 21).*
Hzrendia u kundreston mallcetorevet. *(Jakov. 4: 6).*

6

I besoj Avraami Hzrendise: sãt i u qoh ati per drejtesyne. *[Te breete 15: 6].*
Na ata qe largojese vetehsue nga Hzrendia ndek dote vdirrne. *[Hsa. 72: 27].*

7

Me bese Avraami provi Isaskune kur provohej: sãe vetheme lindurise pruri (per kurban) dyke mendnaro se sãt nrej se vdekuris te ngaqe mont Hzrendia. *(Ezr. 11: 17).*

8

Kus mund te gnje grua trinose? sepse e ketiãa eete me e qenuare se margaritarete. *[Ligerat. 31: 10].*

9

Mos u mund prej se keqese po mund me nne te se mirese te keqen. *[Rom. 12: 21].*

10

I'dlo sa te doni t' ubenene juve qerezite, kestu beni sãt ju atyre *(Matth. 7: 12).*

Fund, sãz Zoti paste lavdi.

RA-BUA I NDIHMTARËVET

EMRAT E	Fr.
Nde Negovan te Gqi-perise.	
Zoti Sotir A. Xoxe.	20
„ Vasil A. Xoxe.	20
„ Dimitraqi A. Zisit.	15
„ Jani C. Tasi. .	20
„ Tego S. Hristo	20
„ Dimitr. Josif.. .	10
„ Nifi V. Nasr. .	10
„ Cotali V. Toli.	5
„ Nikoła V. Nasr.	5
„ Tzorzi T. Marnso	5
„ Nik. I. Radimio.	5
„ He nemelletar i fiakte . . .	10
„ Dimitri N. Kolçe.	5
„ Nikoła Florea.	5
„ Nik. Tzorzit . .	5
„ Naqi E. Bocit.	5
„ Nik. A. Ziko Stnfit	5
„ Anast. Ristanit.	5
„ Mihail Dimitri.	5
„ Naum'i Cieli .	5
„ He Gqipetar.	5
„ Dimitri V. Nasr.	10
Hrist. Hapanikoła	2

EMRAT E	Fr.
Zoti Kosta Qirici .	2
„ Hristo K. Qirici	5
„ Mihal E. Tego .	1
„ Veãsr. H. Tzorzi	4
„ Stavro Jnanh Fotograf . . .	2
„ Kosta E. Astozi.	5
Nde Rrikanura	
„ Jani E. Kosma	10
„ Kosta V. Tzgo .	2
„ Tzorzi S. Bedr .	5
„ Kosta A. Misas.	2
„ Dimitri N. Nodilko	2
„ Tzorzi K. Tasika.	2
„ Tzorzi V. Kotadhano	3
„ Kosta Bedr . .	5
Nde Korçe	
Zoti Dim. S. Baltiko.	2
„ Veãsr. M. Hapa.	5
„ Vasil A. Hristi-Keova . . .	1
„ Nesr Keova . .	5
„ Handeli M. Opari.	2
„ Anzo Sp. Alarupi.	2

BKSH

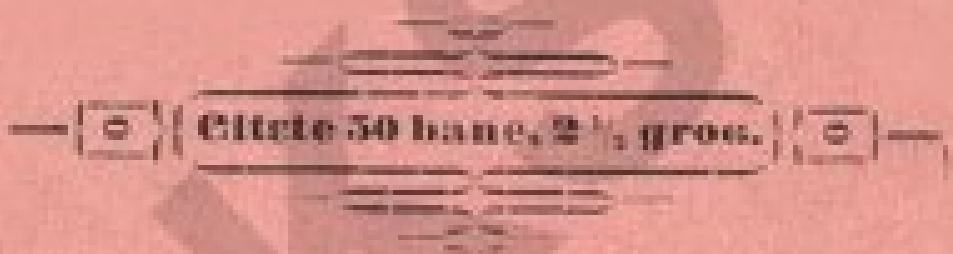

BKSH